

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 40.

Onsdagen den 9 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 2 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 63, angående gratifikationer åt tjänstemännen och vaktbetjente i Riksdagens tryckeriexpedition samt en vaktmästare inom Andra Kam-maren; och

n:o 65, med anledning af väckt fråga om tillbyggnad af riksdags-huset; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 11, i fråga om ändringar i gällande reglemente för riksbanken äfvensom i aflöningsstaten för samma bank;

n:o 12, med förslag till ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna; och

n:o 13, angående instruktion för nästkommande Riksdags banko-utskott.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att hvad Kongl. Maj:t föreslagit angående ombygg-nad och förändring af kongl. stora teaterns hus må på det sätt bifallas, att för ifrågavarande ändamål beviljas ett anslag på extra stat af 765,000 kronor, dock under vilkor att, innan något af anslaget får lyftas, sådana anordningar blifvit träffade, att teaterverksamheten å de kongl. teatrarne, utan att staten därför har något ekonomiskt ansvar eller

någon annan befattning än den kontroll & teaterverksamheten, som må kunna anses nödig, kommer att fortgå under en tid af minst fem år från den tid, då ombyggnaden blir färdig, antingen genom ett af Kongl. Maj:t godkänt konsortium eller på annat sätt, med rättighet för den eller dem, som öfvertaga verksamheten, att begagna de kongl. teatrarne fasta och lösa egendom äfvensom att uppbära och för teaterverksamheten använda nettobehållningen af teatrarne hus i enlighet med de bestämmelser, Kongl. Maj:t finner för godt att ytterligare stadga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutit att icke bifalla Kongl. Maj:ts förslag till ombyggnad och förändring af stora teaterns hus.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 32.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 260, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 53 ja och 162 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 129 ja och 194 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag, 60,000 kronor, för uppehållande af teaterverksamheten under spelåret 1888—1889 må till Kongl. Maj:ts förfogande ställas ett kreditiv å 25,000 kronor, att användas i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne samt teatrarne öfriga inkomster icke förslå till bestridande af utgifterna för ifrågasatt verksamhet, äfvensom medgifva, att dessa anslag, derest, i följd af den ifrågasatta ombyggnaden af stora teaterns hus, verksamheten å denna teater kommer att någon tid upphöra, få användas, på sätt Kongl. Maj:t i propositionen af den 17 sistlidne april föreslagit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutit att icke bevilja något anslag till uppehållande af verksamheten å de kongl. teatrarne, men medgifva Kongl. Maj:t rätt för en tid af ett år, räknadt från den 1 juli 1888, att upplåta de kongl. teatrarne fasta och lösa egendom till begagnande under längre eller kortare tid af året åt den eller dem, som kunna befinnas villige att, utan att statsverket derigenom betungas med några kostnader, bedriva teaterverksamhet å sagda teatrar på ett konsten värdigt sätt, med rättighet jemväl för Kongl. Maj:t att för detta ändamål disponera eller öfverlåta dispositionsrätten till alla från teatrarne och deras fastigheter inflytande inkomster.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 261, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 66 ja och 149 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 153 ja och 170 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att till betäckande af en vid verksamheten å de kongl. teatrarne under spelåren 1883—1888 uppkommen brist må å extra stat för år 1889 anvisas ett anslag å 129,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till betäckande af en vid verksamheten å de kongl. teatrarne under spelåren 1883—1888 uppkommen brist å extra stat för år 1889 anvisat ett anslag å 99,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 15.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 262, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 73 ja och 140 nej, samt att båda kamrarnes sam-

manräknade röster befunnits utgöra 165 ja och 155 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 66, till Konungen med förslag till förordning angående ändrad lydelse af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Efter föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 62, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning af Åkers krutbruk, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 22;

hvarefter, på framställning af herr *vice talmannen*, beslöts, att detta utlåtande skulle uppföras främst bland de två gånger bordlagda utskottsbetänkandena på kammarens föredragningslista till det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag.

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda betänkande n:o 17, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Herr Wærn: Då man lifligt eftersträfvar något, som man tror vara nyttigt för fäderneslandet och dervid stöter på hinder, så är det naturligt, att man önskar detta hinder undanröjdt, men det kan också lätt hända, att man dervid förbiser andra förhållanden. Derfor har det icke heller kunnat förvåna någon, att, efter antagande af de tullsatser, som Riksdagen i år beslutit, motioner hafva väckts i syfte att få ändringar i vår så kallade mellanrikslag, ty den har ofta anförts såsom ett hinder för det nya systemet. Så mycket mera glädjande är det då att af utskottets behandling af detta ärende förnimma, att någon sådan åsigt icke inom utskottet har gjort sig gällande, och att utskottet tagit hänsyn till de fördelar, som en lifligare kommunikation mellan de begge brödraländerna medför. Jag kan icke neka mig nöjet att här återgifva hvad utskottet i detta fall har sagt. Utskottet säger: »Att Sveriges och Norges inbördes handels- och sjöfartsförhållanden icke böra i de olika rikena vara underkastade samma bestämmelser, som der gälla för främmande länder i allmänhet, finner utskottet sjelfklart. Den sammanslutning i politiskt hänseende, hvilken till de båda ländernas gemensamma och ömsesidiga nytta nu sedan mer än än sjuttio år

egt rum, måste nemligen, såsom ju äfven skett, medföra ett närmande mellan de båda folken äfven i andra afseenden. En utvungen och liflig kommersiel samfärdsel kan ej annat än i hög grad bidraga till föreningens styrka och uppfyllandet af dess ändamål. Hvarje åtgärd, som innebär ett underlättande af denna samfärdsel, är därför från unionel synpunkt högst önskvärd. Också har man städse sökt göra handeln mellan de förenade rikena så fri, som det är möjligt med hänsyn till de båda ländernas olika tullagstiftning.» Jag tackar utskottet upprigtigt för dessa vackra och varma ord, och jag har läst upp dem, emedan jag själf icke kunnat bättre uttrycka denna tanke. Frågan är nu, hvad som med hänsyn till Norge bör uppgöras, och i detta fall anser utskottet, att en förändring är påkallad af den tullagstiftning, som nu blifvit beslutad, och äfven jag anser, att det icke blott är lämpligt utan äfven nödvändigt, att på grund af de beslut, som här blifvit fattade, få några förändringar tillvägabrakta i mellanrikslagen. När denna lag antogs, hyste man den förhoppningen, att alla möjligen uppkommande olägenheter af större skiljaktigheter i gällande tullavgifter skulle undanrödjas genom tullsatsernas närmande till hvarandra på så sätt, att för de menliga skiljaktigheternas utjemnande det ena landet möjligen skulle sätta ned och det andra höja sina tullsatser. Så har emellertid tyvärr icke skett och möjligen icke kunnat ske, emedan uppfattningarna om hvad för hvarje land för sig vore nyttigast, varit så olika. Förvecklingarna och svårigheterna hafva dock icke uteblifvit. Då är det icke blott önskvärdt utan äfven nödvändigt, att olägenheterna af olika tullsatser för samma industrialster i de båda länderna undanrödjas genom förändrade bestämmelser i mellanrikslagen. Detta har också varit erkänt, och redan en gång tillföre har Riksdagen begärt och Kongl. Maj:t tillsatt en komité för revision af nämnda lag med hänsyn till olika tullsatser, egentligen å råämnena samt såsom råämnena begagnade så kallade halffabrikat, och bestämmelser hafva föreslagits, hvilka vunnit regeringarnes och representationernas samtycke å ömse sidor. Nu hafva vi gjort ytterligare förändringar i vår tulltaxa, och därför torde det vara nödvändigt att, såsom här är föreslaget, äfven i vissa afseenden göra några ytterligare modifikationer i mellanrikslagen.

Utskottet säger, att tullagstiftningen i Norge nästan uteslutande går ut på att skaffa staten inkomster genom höga finanstullar. Vidare heter det: »Hos oss har deremot berörda lagstiftning alltid haft äfven ett annat syfte, nemligen att bereda skydd åt viktiga industrigrenar. Denna systematiska olikhet i tullagstiftningen påkallar naturligen från svensk sida den fordran på fördraget om handelsgemenskapen mellan länderna, eller den så kallade mellanrikslagen, att bestämmelserna deri ej få vara af den beskaffenhet, att det ändamål, den svenska tullagstiftningen vill vinna, i ett eller annat hänseende omintetgöres.» Denna uppfattning är icke alldeles korrekt, ty norska regeringen har, på begäran af i synnerhet norska industridkare, hvilka, likasom de svenska, önskat förändringar till erhållande af ökad skydd, tillsatt en komité för att utarbete förslag till ändringar i norska tulltaxan, och denna komité har afgifvit icke mindre än tre särskilda betänkannden, nemligen ett af majoriteten, som var frihandelsvänlig, och ett af mino-

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

riteten, som bestod af protektionister, samt dessutom ett särskildt förslag af en af minoritetens medlemmar, och då komitén inalles bestod af femton medlemmar, men minoriteten räknade sju, hade den således endast en röst mindre än pluraliteten. Denna minoritet yttrar, bland annat, följande: »Vid dessa bestämmelser har minoriteten måst ställa främst i sigte att behovet af ändringar i vår tulltariff framstälts med ständigt stigande styrka inom nästan alla samhällsklasser i vårt land. Det är icke blott några särskilda industrigrenar, som kräva att genom tullavgifters åsättande blifva ställda i samma förhållande på verdensmarknaden som utlandets produktion, utan så godt som all verksamhet i landet; alla dess hufvudindustrigrenar hafva i senare tid framställt samma kraf.» Såsom herrarne torde finna, uttalas här alldeles samma åsikter, som hos pluraliteten inom svenska Riksdagen nu gjort sig gällande, och jag skall meddela herrarne något af hvad denna minoritet har yrkat. Den har yrkat, bland annat, tull å kött och fläsk, som beräknats inbringa staten 694,000 kronor, tull på smör, motsvarande 382,000 kronor, tull på hvetete och hvetemjöl, 604,000 kronor, på metallvaror 90,000 kronor, på maskiner, 110,000 kronor, på ylleveror, 280,000 kronor, på linnevaror, 86,000 kronor, på bomullsvaror, motsvarande 172,000 kronor o. s. v. Således pågår i Norge en ganska stark agitation för samma ändamål som här i Sverige. Men i Norge är man sysselsatt med debatten derom, ty den kongl. propositionen är daterad den 4 april och nu under öfverläggning i norska stortinget. I denna proposition har norska regeringen föreslagit delvis tullsatsen å samma ämnen, som Riksdagen i Sverige nu beslutat, t. ex. tull på hvetete och hvetemjöl — hvadan, i parentes sagdt, förutsättningen att Norge skulle kunna skicka all sin säd hit och införa utländsk spannmål med en tull af 22 öre, sannolikt snart blir omöjlig — så ock på smör, tunnbindarearbeten m. m. Man torde således finna, att den principiella skilnaden mellan vår och Norges tullagstiftning icke är så stor eller bestämd, som utskottet har antagit. Denna omständighet så väl som många andra, hvilka följa af våra i detta hänseende fattade beslut, göra det klart, att Norge måste lika väl som Sverige vara intresserad af en revision af mellanrikslagen. Så t. ex. draga lysoljor i Norge en tull af tio öre, men äro hos oss fria. Den olägenhet, som deraf för Norge skall uppstå, har dock redan blifvit afhjelpat genom den revision af mellanrikslagen, som redan skett, och enligt hvilken rectificering icke kan göra, att produkten erhåller det lands nationalitet, hvarifrån den införes. Sedan Sverige nu nedsatt tullen på kaffe till 12 öre, medan i Norge denna tullsats är 40 öre per kilogram, så föreställer jag mig att norrmännen svårligen kunna vara belåtna med lydelsen af den paragraf i mellanrikslagen, som tillåter tullfri införsel af ända till 10 kilogram kaffe vid resa öfver gränsen, enär en skilnad af 28 öre per kilogram möjligen skulle medföra allt för stor lockelse till täta resor blott för den tullfria kaffeinförseln skull. Nu har norska regeringen föreslagit en nedsättning af kaffetullen, dock icke större än till 30 öre, så att det i alla fall återstår en skilnad af 18 öre. Det torde således vara af vigt att en revision af mellanrikslagen kommer till stånd, och jag kan därför icke annat än, för min del, önska bifall till bevillningsutskottets förslag i detta hänseende, nemligen: att Riksdagen måtte,

med afslag å herr Nyströms, men med anslutning till grefve Strömfelts ofvanberörda motion, i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t med anledning af de beslut, Riksdagen fattat om ändringar i tulltaxan, tacktes, så fort ske kan, inleda underhandlingar med norska regeringen om sådana bestämmelser i den så kallade mellanrikslagen, hvilka af Riksdagens omförmälda beslut med nödvändighet påkallas.

Så långt är jag ense med utskottet, men icke längre, ty jag kan icke instämma uti det tillägg, som utskottet gjort till detta förslag, eller att Riksdagen skulle »bemyndiga Kongl. Maj:t att, derest de inledda underhandlingarna icke synas leda till det åsyftade målet, uppsäga ifrågavarande lag med enahanda verkan, som hade Sverige för sin del fattat ett af Norges samtycke oberoende beslut om lagens upphäfvande». Jag kan nemligen icke tro, att detta skulle vara behöfligt. Snarare fruktar jag, att i detta förslag kan ligga något retsamt, hvadan det icke kan göra något godt, men möjligen ondt. Utskottet säger, att »ett dylikt beslut, i all synnerhet med den lydelse herr Nyström föreslagit, skulle i Norge kunna väcka den berättigade förmodan, att svenska Riksdagen ansåge en mellanrikslag öfverflödig». Jag tror, att man bör lägga tonvigt på ordet »berättigade», i fall herr Nyströms förslag skulle bifallas, och hemställer om icke äfven utskottets förslag kan antagas komma att väcka samma förmodan, i hvilket fall det väl kommer föga derpå an, huru vida vi anse den berättigad eller ej. Låt om oss gå till oss sjelfva, mina herrar! Nog skulle vi betrakta det för minst sagt en stor likgiltighet för mellanrikslagen från Norges sida, om Norge uppsade denna lag och öfverlemnade åt Kongl. Maj:t det eventuella tillvägagående, som här är föreslaget. Skulle vi efter de vackra ord utskottet uttalat, gifva normännen ett sådant föredöme? Just under dessa dagar skola de fastställa sin nya tulltaxa, och då vill det synas, som om vi önskade, att de icke toge någon hänsyn till Sveriges förhållanden och intressen, om vi nu antog detta förslag att bemyndiga Kongl. Maj:t att uppsäga mellanrikslagen, liksom om Riksdagen derom redan fattat beslut. Jag tror, att detta skulle verka försvagande på hänsynen till de svenska förhållandena och att följaktligen ett sådant tillvägagående icke vore klokt. Hvarför skulle nu detta ske? Utskottet säger: »Med hänsyn dertill att lagens uppsägningstid utgör två år, torde emellertid Kongl. Maj:t böra bemyndigas att, derest det visar sig, att underhandlingarna icke leda till önskad resultat, uppsäga lagen.» Huru skall man gå till väga med afseende på denna revision? Sedan Riksdagen afemnat sin skrifvelse, hvilket endast kan ske i sammanhang med den nya tulltaxan, fattar naturligtvis Kongl. Maj:t sitt beslut och begär af norska regeringen att en komité måtte tillsättas. Denna komité kan näppeligen tillsättas och i hvarje fall omöjligen träda i verksamhet förr än den känner, huru den nya norska tullagstiftningen gestaltar sig. Den måste således afvakta stortingets beslut, och det brukar sitta till långt in i juni månad. En stor del af sommaren har således redan förflutit. Derefter skola ledamöterna i komité sätta sig in i saken, rådgöra med hvarandra och studera de båda ländernas förhållanden å ömse sidor. Det är ju otänkbart, att detta skall kunna ske förr än långt fram på senhösten. Slutligen skola regeringarne, efter tagen del af komiténs förslag, öfverenskomma om lika lydande förslag

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen. m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

till Riksdag och storting. Först då, och således alldeles inpå den tid, då nästa Riksdag sammanträder och om den så finner lämpligt att göra uppsägningen, blir det känt huru vida öfverenskommelse kan åstadkommas eller ej. Den tid, som kan tänkas gå förlorad, är således blott den, under hvilken de förberedande förhandlingarna böra ega rum. Är det verkligen tänkbart, att en sådan obenägenhet skall under denna tid röjas från Norges sida, som förutsättes för att Kongl. Maj:t skulle anse sig befogad att begagna ett sådant bemyndigande, som här är i fråga? Norrmännen hafva ju sjelfva intresse af att få ändringar i mellanrikslagen och vid föregående revisioner deraf hafva de visat sig ganska tillmötesgående. Men, säger man, de äro kanske icke så tillmötesgående, som vi skulle önska. Det är möjligt. Men jag svarar då, att något annat kan ej gerna ske än att Kongl. Maj:t måste om det förslag, hvarom komitéerna kommit öfverens, och om de skiljaktigheter, som kunna förefinnas, och hvad som i sådant fall är att göra, framlägga propositioner för svenska Riksdagen liksom för norska stortinget, utan hvilkas begifvanden ingenting kan göras. Skulle då olägenheterna finnas större än att de kunna afhjelpas, då kan man ju uppsäga mellanrikslagen, om det är så nödvändigt. Men jag hemställer till herrarne, om det är skäl att riskera något, som säkerligen kan verka afgörande på de beslut rörande tullförhållandena, som nu fattas i norska stortinget, eller att företaga något, som i hvarje fall icke förbättrar den sinnesstämning mellan nationerna, som ensam kan leda till en för båda parterna gynsam lösning af frågan. Det bör ju fortfarande, såsom förut, ligga i Riksdagens skön att, om förslagen icke kunna sammanjemkas, då bestämma sig för att upphäfva denna lag, utan att man behöfver åt Kongl. Maj:t öfverlemnna ett sådant bemyndigande, hvaraf Kongl. Maj:t i alla fall icke kan begagna sig. Det är alldeles otänkbart, att norrmännen icke skulle vilja ingå i underhandlingar med oss, då vi nu så förändrat våra tullförhållanden. Icke kan det då vara skäl att för endast denna svaga möjlighet besluta något, som kan åstadkomma mycket ondt, men bestämdt icke medför något godt.

Jag hemställer därför till herrarne, om vi icke skulle kunna förena oss om, och jag anhåller hos herr grefen och talmannen om proposition på *endast* det, att Riksdagen måtte, med afslag å herr Nyströms, men med anslutning till greve Strömfelts ofvanberörda motion, i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t med anledning af de beslut, Riksdagen fattat om ändringar i tulltaxan, täcktes, så fort ske kan, inleda underhandlingar med norska regeringen om sådana bestämmelser i den så kallade mellanrikslagen, hvilka af Riksdagens omförmälda beslut med nödvändighet påkallas.

Herr grefen och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m., äfvensom att, enligt en med Andra Kammarens talman träffad öfverenskommelse, omröstning jemlikt 65 § riksdagsordningen öfver den i statsutskottets memorial n:o 62 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition komme att anställas vid kamrarnes sammanträde nästa fredag.

Herr Nyström: I egenskap af motionär och af reservant emot utskottets förslag anhåller jag att få säga några ord.

Vigten af föreningen mellan Sverige och Norge ligger deri, att båda rikena skulle allvarligen understödja hvarandra i fråga om det gemensamma försvaret. Alla andra faktorer och således äfven mellanrikslagen, som kunna hafva någon vikt för föreningen, måste jag anse såsom mycket underordnade gent emot den förstnämnda. Här föreligger nu mellanrikslagen, och frågan, huru den i samfärdsels- och utbytesförhållandena bör tillämpas. Enligt mitt förmenande har Sverige haft mycket mycket mindre fördelar af denna lag än Norge. Detta framgår tydligt och klart bland annat deraf, att sjöfartsförhållandena blifvit så olika, att Norge under en ganska lång tid i vida högre grad bestridt den svenska sjöfarten inom Sveriges område än någonsin Sverige den norska sjöfarten i Norges hamnar, och att Norge åtnjutit för sina fartyg alla de förmåner och eftergifter, som äro de svenska fartygen förbehållna. Men också i flera andra hänseenden har mellanrikslagen hittills varit mycket ofördelaktig för Sverige.

Jag har vidare i min reservation påpekat, att förändringar uti mellanrikslagen äro absolut nödvändiga redan utan afseende på de nu gjorda ändringarna i vår tulltaxa. Bland andra är i synnerhet linneindustrien synnerligen blottställd till följd af nu rådande tullförhållandet, då den svenska varan drager betydligt högre tull än den norska. Jag vill nu icke uppgifva flera fall, der denna mellanrikslag, uti dess nuvarande skick, är högst skadlig för Sverige, och detta utan afseende på de nu föreslagna förhöjda tullsatserna i den svenska tulltaxan. Hvad skall förhållandet icke blifva, när vi fått tull på våra naturalster och tullar, som äro så höga att de icke kunna jämföras med Norges, der å många varor ingen tullsats förefinnes. Det är således klart, att mellanrikslagen icke kan vara tillämplig de båda rikena emellan utan grundlig revision.

I min motion har jag föreslagit införande af s. k. skilnadstullar. Genom dessa skulle de hufvudsakligaste olägenheterna afhjelpas, då någon tullförening väl icke torde kunna komma i fråga. Jag tror därför att Riksdagen bör taga i öfvervägande, huru vida det icke vore lämpligt att införa de af mig nu föreslagna skilnadstullarne. Förra årets reservanter till utskottets betänkande i denna fråga hemstälde också, huru vida icke skilnadstullar borde införas mera i regel än som nu är förhållandet. I det nu föreliggande betänkandet har utskottet icke yttrat ett ord om lämpligheten eller olämpligheten af dylika tullar.

Jag tror för min del, att det vore lyckligare för oss, om vi icke hade någon mellanrikslag. Vi skulle då kanske lefva mera i frid och ro med vårt grannland och sluppe detta ständiga kif och dessa oupphörliga strider om mellanrikslagen. Om Norge i kommersielt hänseende betraktades såsom ett främmande rike, skulle icke så många tvister uppstå. Låt oss hafva våra tullar och låt Norge hafva sina, det vore den rätta grunden. Då nu emellertid bevillningsutskottet icke velat lyssna härtill, utan i viss mån strött blommor för normmännen, så vill jag icke sätta i fråga att helt och hållet upphäfva denna mellanrikslag, men jag hoppas, att denna lag göres så rättvis som möjligt, så att icke det ena landet må lida på det andras bekostnad. Jag

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

unnar norrmännen allt godt, men jag sätter vårt eget lands sjelfständighet i första rummet, ehuru väl norrmännen vid många tillfällen visa större sjelfständighet än vi svenskar. Det är därför jag högaktar detta folk, ty det vet att värdera sin egen nationalitet. Jag vill äfven tro, att det norska folket skall finnas beredvilligt att gå våra önskningsar i nu föreliggande afseende till mötes, men jag vill icke att dermed skall draga allt för långt ut på tiden.

Jag fruktar, att den revision, som nu är ifrågasatt, skall taga allt för lång tid, och skall dessutom en komité tillsättas för frågans lösning, så komma vi icke till något resultat förr än emot slutet af året, under hvilka förhållanden något förslag till frågans lösning knappast hinner blifva färdigt till nästa riksdag. Vi få således vänta ännu i 3 år, kanske flera, under hvilken tid många olägenheter och mycket obehag komma att tillfogas oss. Det kommer med all säkerhet att under denna tid uppstå en sådan affärsrörelse från Norge till Sverige, att denna till stor del tillintetgör hvad vi nu genom de åsatta nya tullarne velat förbättra. Och det torde därför i svenska statens och svenska folkets sanna intresse vara nödvändigt att skyndsamt ändra den nu gällande mellanrikslagen. Frågan är blott, om detta kan ske snart eller om vi skola vänta i flera år och om det finnes någon förhoppning att norrmännen skola gå våra uttalade önskningsar till mötes i den mån våra tullförhållanden påkalla. Man har uttalat den önskan, att denna fråga skulle lösas så fort som möjligt, men då kan jag icke finna det vara lämpligt att öfverlemna saken åt Kongl. Maj:t. Det vore väl icke heller något skäl för Riksdagen att sätta Kongl. Maj:t i den obehagliga belägenheten att nödgas upphäfva mellanrikslagen. Jag tror icke, att man gör Kongl. Maj:t någon tjänst dermed. Jag tror deremot, att Riksdagen bör taga på sitt ansvar att upphäfva lagen, men icke öfverlemna detta åt Kongl. Maj:t. Utan att misstro regeringens goda vilja att lösa denna fråga så fort som möjligt, anser jag det dock vara oriktigt att lemna frågans afgörande åt Kongl. Maj:t.

Jag har uti min reservation sökt närmare utveckla hvilka delar af våra industrier och näringar egentligen skulle komma att lida genom ett uppskof med förändringen af denna lag. Det är vår spanmäls-handel, vår jernverksrörelse, en del af våra lifsförnödenheter, såsom fläsk och smör och många andra artiklar och näringsgrenar, som komma att lida mycket, i fall icke mellanrikslagen förändras och blifver byggd på helt andra grunder än förut, nemligen fri införsel af naturalster och tillverkningar från det ena landet till det andra.

Jag anser, på grund af ofvan anförda skäl, att Riksdagen nu bör upphäfva lagen, hvarigenom den åtminstone ej blir gällande för längre tid än två år; och jag anhåller till sist att få yrka afslag på utskotets hemställan och bifall till min reservation.

Hans excellens herr statsministern, friherre Bildt: Jag har icke begärt ordet för att tala hvarken för eller emot den nu föreslagna skrivelsen. Konungens rådgifvare böra enligt min förmening endast i tvingande undantagsfall söka motsätta sig skrivelseförslag till Kongl. Maj:t. I statsrådet ega de ju att uttala sin mening deröfver inför Konungen, sedan vederbörande myndigheters yttrande afgifvits, d. v. s.

efter en fullständig pröfning af frågan, och då böra de ju ej, innan en sådan pröfning egt rum, opinera i densamma. Ännu mindre böra de söka göra detta, när skrifvelseförslaget, så som det nu föredragna, afser att gifva åt regeringen ett förtroendeuppdrag. Sådana får regeringen ej undandraga sig och jag önskar det ej heller för min del.

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Jag har begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten på att skrifvelsens bifallande ej kan i väsentlig mån befördra ett skyndsamt afgörande af de förändringar och tillägg i mellanrikslagen, som komma att blifva erforderliga. För att ådagalägga detta torde jag endast behöfva framhålla, att det är regeringens pligt och skyldighet att undersöka i hvad mån den blifvande tulltaxan kommer att inverka på mellanrikslagen och att, om denna undersökning visar att en eller flera af denna lags bestämmelser böra förändras, på det att de svenska intressena ej skola skadas, då träda i underhandling med den norska regeringen för att få dessa förändringar införda i mellanrikslagen. Och om då, emot all förmodan, den norska regeringen under denna underhandling ej skulle vilja ingå på de af den svenska såsom nödvändiga ansedda förändringarna, då, men också först då, bör mellanrikslagen uppsägas. En uppsägning är tänkbar, men behöfligheten deraf i alla händelser ej skyndande.

Om man nu söker göra sig reda för huru lång tid allt detta fordrar, så blir det ej fråga om dagar, utan om månader och säkerligen många sådana. Öfver Riksdagens skrifvelse i tullfrågorna skola myndigheterna höras, Kongl. Maj:t fatta beslut. Derefter skall undersökas hvilka förändringar i mellanrikslagen deraf blifva en följd. Så derom börja underhandlingar med norska regeringen. Allt detta behöfver sin tid. Något användande af den fullmakt, som nu är i fråga att gifva regeringen, kan således sannolikt ej ens kunna komma i fråga att användas före nästa riksdag.

Skrifvelseförslaget må nu af Riksdagen bifallas eller ej. Regeringen skall, i alla fall, jag beder eder, mine herrar, vara öfvertygade derom, göra sin pligt, att så fort som möjligt söka att på tillfredsställande sätt ordna våra ifrågavarande förbindelser med Norge.

Något yrkande i själfva saken har jag ej att framställa.

Friherre Klinckowström: Det lider intet tvifvel och är af de föregående talarne nästan samfaldt vitsordadt, att det med nödvändighet påkallas en ändring i den senaste revisionen af mellanrikslagen, hvilken revision är daterad den 1 juni 1887, och förekommer i Svensk författningssamling n:o 81 för samma år. Man behöfver endast genomläsa densamma för att finna att de förändringar, som Riksdagen redan beslutat i afseende å en stor mängd varuarter, som tillhöra tulltaxan, äro af den beskaffenhet, att den nuvarande mellanrikslagen icke vidare kan ega bestånd. Alla äro vi ense derom, men, såsom vi nyss erfarit genom hans excellens herr statsministerns uppträdande i frågan, har från regeringens sida endast uttalats ett varningens ord, att det icke kan ske så fort. Det är sant, det kan icke ske så fort, men också har bevillningsutskottet i det förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t, som vi här hafva att öfverlägga om, och som förekommer på 5:te och 6:te sidan uti betänkanDET, alldeles icke sagt, att denna regeringens och

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

svenska Riksdagens önskan skall vara klar till *nästa* riksdag. Hade något sådant varit föreslaget, hade jag varit den förste att opponera mig deremot. Detta förekommer icke heller i bevillningsutskottets förslag till skrifvelse, ty der står endast att »Kongl. Maj:t täcktes så *fort ske kan*» verkställa en sådan revision af mellanrikslagen. För den händelse att icke någon öfverenskommelse mellan de respektive regeringarne skulle kunna träffas i detta hänseende, har Riksdagen redan nu velat bemyndiga Kongl. Maj:t att uppsäga ifrågavarande lag »med enahanda verkan som hade Sverige för sin del fattat ett af Norges samtycke oberoende beslut om lagens upphäfvande». Dessa ordalag äro i öfverensstämmelse med 18 § i senast reviderade mellanrikslag. Jag finner sålunda, att den senare delen af bevillningsutskottets förslag till beslut är ett *stöd* för den svenska regeringen vid dess öfverenskommelse med den norska. Är det så, att den norska regeringen icke vill tillmötesgå de af oss, till följd af de nya bestämmelserna i vår tulltaxa, önskade förändringarna, är den svenska regeringen oförhindrad att, för denna senare händelse, uppsäga mellanrikslagen, och derpå vinnes en betydlig tid. Vi hafva ännu två år att diskutera denna fråga, och då är det klart, att man åtminstone till 1890 års riksdag kan vara på det klara med en ny mellanrikslag och låta denna komma till 1890 års Riksdags kännedom och kunskap. Nog synes det mig också, att regeringen under 2 års tid bör kunna erhålla visshet om huru vida den norska regeringen vill gå oss till möte i våra fordringar, till följd af denna Riksdags beslut i handelspolitiskt hänseende. Och göra de icke det, så, hellre än att hela vårt handels-politiska system skall tillintetgöras eller till stor del læderas till följd af den nuvarande mellanrikslagens lydelse, är det bättre att vi tills vidare icke hafva någon mellanrikslag, som kan förderfva vår egen industri och våra handelspolitiska förhållanden.

Jag kan icke finna, att norrmännen skola misstycka, att vi i främsta rummet söka försvara våra intressen i dessa hänseenden. Tvärt om böra de väl deraf finna, att vi äro verkliga bröder. Det kan väl icke å andra sidan lida något tvifvel, att icke norrmännen i första rummet sköta om och skydda *sina* egna intressen och i andra rummet Sveriges. Hvarför skulle icke då vårt land kunna hemta sin lärdom af våra norska bröder.

På grund af de få ord, som jag nu yttrat, anhåller jag om bifall till *hela* det af utskottet framlagda förslaget, icke allenast till den första delen, hvilken herr Wærn föreslagit att ensam borde bifallas, utan äfven till den senare delen, hvilken samme talare ansåg, att vi icke borde bifalla.

Jag yrkar således bifall till *hela* det af utskottet framlagda förslaget.

Friherre Barnekow: Det gör mig ett stort nöje, att jag nu kan få instämma i hvad den förste ärade talaren sade angående första afdelningen af utskottets betänkande. Han uttalade den åsigt, som jag sökte förfäktat redan förra året, och som jag alltid kommer att förfäktat, nemligen att, om ett land handlar med ett annat, komma båda länderna i beroende af hvarandras tullförhållanden.

Hvad den andra delen af betänkandet beträffar, eller att utskottet vill lägga i regeringens hand att upphäva lagen, så klandrar han detta och säger, att det hade varit bättre, om så icke skett.

Sedermera har regeringens främste man yttrat sig i frågan. Han sade endast, att det möjligen icke skulle gå så hastigt, som man tänkt sig, och att man således kanske icke skulle blifva färdig till nästa riksdag. Men det är just denna omständighet, som efter mitt förmenande gör det så mycket nödvändigare, att man gifver regeringen be- myndigande att uppsäga lagen. Ty antag, mine herrar, att öfverens- kommelsen med Norge skulle stranda, t. ex. 1889 strax efter Riksdagen åtskilts, i så fall kunde den ej blifva uppsagd förr än Riksdagen sam- manträdde å nyo 1890 och skulle först upplösas 2 år derefter, 1892.

Hvad reservationen beträffar, har i densamma begärts, att lagen skulle uppsägas genast, därför att man derigenom skulle vinna tid.

Uppsäges nu icke lagen, blir den antagligen gällande minst i tre år hädanefter, eller ett år mera än som enligt lagen oundgängligen fordras. Sverige får derigenom tåla och fördraga längre tid än som behöfs.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att 18 § mellanrikslagen lyder: »Denna förordning skall träda i kraft den 1 nästkommande juli, då ock motsvarande föreskrifter blifva för Norge gällande. Den fortfar att gälla till dess för båda rikena annorlunda förordnas eller två år förflutit, sedan någotdera riket om ändring eller upphäfvande af densamma för sin del fattat af det andra rikets samtycke oberoende beslut.» År 1889 skulle, om utskottets beslut antages och re- geringen kommit öfverens med Norge, mellanrikslagen kunna ändras genast. Besluter Riksdagen åter i enlighet med reservantens förslag, kan det vara tvifvelaktigt, huru vida det bör tillämpas genast, eller man bör vänta, till dess uppsägningstiden går ut.

Huru gick det till i fjor, då man företog ändringar i lagen? Jo, man begärde i skrifvelse ändring i vissa punkter af densamma, och Norge gick in på allt. Men man har nu kommit underfund med, att åtskilligt uteglömdes. Det går icke an att specificera för mycket; der- för har utskottet nu talat i allmänna ordalag.

Man talade inom utskottet om, ehuru det icke kom in i utskottets motivering, och det har äfven berörts af den förste ärade talaren, att enligt 4 § mellanrikslagen en hel mängd artiklar få hit införas tullfritt, såsom socker, vin, tobak, öl m. m., samt att det till följd af de lätta kommunikationerna mellan Sverige och Norge vore önskligt att ändring häruti skedde i så måtto, att ej så stora quantiteter skulle få med- gifvas att införas tullfritt af nämnda artiklar.

Utgången af denna fråga inom denna kammare är icke tvifvelaktig, hvad första momentet beträffar, ty alla vare sig frihandlare eller pro- tektionister inse nödvändigheten af, att en revision företages. Men skall den läggas i regeringens hand eller icke? Efter det uttalande, vi nyss hört af herr statsministern, anser jag det ännu mera riktigt, att saken läggas i regeringens hand, ty derigenom vinnes tid. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Ang. ändrin-
gar i den s. k.
mellanriks-
lagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Herr Reuterswård: Att denna fråga är af ytterst grannliga beskaffenhet, derom torde alla vara ense, ty saken berör icke allenast svenska förhållanden, utan äfven Norges; och när dessa båda brödrarfolk uppgjort en kommersiel lag sinsemellan, är det klart, att hvarje rubbning i densamma måste behandlas med en viss varsamhet. Men denna varsamhet får dock icke gå så långt, att man i det ena riket gång efter annan måste vara beredd på eftergifter för att kunna någorlunda dragligt existera i täflan med det andra.

Bevillningsutskottet har i denna fråga haft en ganska svår uppgift att lösa. Den motion, som förelåg af herr Nyström, tilltalade från början de allra fleste inom utskottet, ty den var bestämd och uttryckte hvad man ville. Jag beklagar, att man förliden maj-riksdag tvangs till två års uppsägningstid, annars hade det sannolikt icke kommit i fråga att så snart efteråt gå denna sak så nära på lifvet. Men den långa uppsägningstiden och de beslut Riksdagen i år fattat i afseende på tulltaxan göra det till en oafvislig nödvändighet för oss att redan vid denna riksdag söka vinna rättelse och en fullständig omarbetning af lagen, ty det går icke längre för sig att hasardera denna fråga. Det var med en särdeles tillfredsställelse jag hörde, att den förste ärade talaren var med utskottet ense i denna sak, ett medgifvande från hans sida, som jag knappast hade väntat. Han vill dock icke följa utskottet till slut, utan ur förslaget utesluta bemyndigandet för Kongl. Maj:t, om så synes nödigt, att upphäfva lagen. Det är numera icke fråga blott om en revision, utan om en fullständig omarbetning, föranledd af förändrade förhållanden, så vidt icke Sveriges intressen skola helt och hållet åsidosättas.

Den ärade talaren nämnde också, att det pågår inom Norge en stor agitation för att slå in på samma system, som svenska Riksdagen nu gjort. Jag vet det också, men det ligger en stor skilnad mellan en agitation och ett stortingsbeslut. Skall det i Norge dröja lika länge, innan stortinget fattar beslut i denna fråga, som det dröjde i Sverige, kommer det nog att gå om 3 eller 4 år, ty så länge pågick agitationen här, innan Riksdagen fattade sitt beslut.

Den ärade talaren nämnde också, om jag hörde rätt, att, om uppsägningen skulle ske från norsk sida, hade han ingenting emot saken. Emellertid, må vara huru som helst, så är jag öfvertygad om, att den ärade talaren skulle mycket hellre förlika sig med en uppsägning från norsk än från svensk sida.

Han sade också, att den nu valda tidpunkten icke vore lämplig, emedan det pågår underhandlingar i stortinget i fråga om förändringar af lagen. Jag frågar då: när har den ärade talaren eller de med honom liktänkande någonsin ansett tidpunkten lämplig för Sverige att företaga ändringar i mellanrikslagen? Hade icke Riksdagen tagit initiativet, så hade vi nu stått på samma ståndpunkt och lagen af 1874 ännu varit gällande i oförändradt skick.

Den förste ärade talaren sade, att han ville vara med om utskottets förslag, utom i fråga om att lemna regeringen bemyndigande att uppsäga lagen. För min del vågar jag påstå, och det är min fullkomliga öfvertygelse, att, om Första Kammaren försöker drifva frågan derhän, eller i likhet med herr Wærns förslag, det mycket väl kan

hända, att herr Nyströms förslag blir Riksdagens beslut; ty jag för-
säkrar eder, mine herrar, att det var med största svårighet, som man
inom bevillningsutskottet kunde få majoriteten att gå öfver till den
mera moderata sida, på hvilken utskottet stält sig. Jag säger icke
detta såsom ett hot, men det är min öfvertygelse, att stämningen inom
Riksdagen är sådan.

Hvad ondt ligger deri, att sedan Riksdagen förklarar, att en om-
arbetning af lagen är nödvändig, att då på samma gång, och för tidens
vinnande, Riksdagen bemyndigar Kongl. Maj:t att med Riksdagens rätt
upphäfva lagen, om nödiga ändringar ej på öfverenskommelsens väg
kan ske. Är det då tänkbart, mine herrar, att vi skulle lemna denna
riksdag, sedan så stora förändringar i vår tulltaxa skett, utan att hafva
uttalat en tydlig önskan till Kongl. Maj:t att kunna handla med Riks-
dagens rätt angående lagens upphäfvande. Jag tror icke, att svenska
folket skulle blifva belätet dermed. Det vill se kraftiga uttryck från
Riksdagens sida, och att den lägger i regeringens hand att, om man
icke vill gå in på de vilkor, som läggas till grund för underhandling-
arna, genast kunna uppsäga lagen. Herr statsministern sade, huru
han trodde, att frågan skulle komma att behandlas. Jag kan natur-
ligtvis icke bestrida rigtigheten af hans uttalanden, men jag föreställer
mig, att ett lyckligt resultat kan vinnas på ett enklare sätt. Det till-
sättes en svensk kommission för att underhandla med en norsk, och
regeringen utstakar de hufvudgrunder, på hvilka underhandlingen
skall baseras, och godkännas icke dessa, då kan uppsägning genast
ega rum.

För min del vågar jag påstå, att man i motiveringen till utskottets
förslag icke begagnat ett enda stötande uttryck — och det har äfven
den förste talaren erkänt — och med den moderata kläm, som finnes
i utskottets förslag, skulle jag mycket beklaga, om Första Kammaren
icke antog detsamma, och får jag, herr greve och talman, anhålla
om proposition på bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr Forssell, Hans: Af hvad nyss från ministerbanken yttrades,
lär kammaren åtminstone hafva hemtat den öfvertygelse, att den fråga,
hvilken i senare passus af skrifvelseförslaget förekommer, är för tidigt
väckt, att det bemyndigande, som der ifrågasättes, icke lär kunna
komma i tillämpning i det skede af underhandlingarna, som löper under
detta år och intill nästa riksdag. Deraf åter kan dragas den slutsats,
att ifrågavarande bemyndigande icke blott är otidigt och obehöfvt,
utan att det möjligen äfven kan vara skadligt. Det behöfves icke för
att underlätta underhandlingar, hvilka regeringen förklarar sig vara af
eget bevåg benägen att företaga, och kan således icke vara ändamåls-
enligt för *det* syftes vinnande, utskottet framställt såsom sitt. Men der-
emot kan det befränja ett helt annat syfte — som, ty värr, efter hvad
vi nyss hört uttryckligen förklaras, föresväfvat åtminstone en af ut-
skottets ledamöter, nemligen mellanrikslagens upphäfvande. Ja, det
målet kan nog vinnas mycket snart, mycket snarare än mängden före-
ställer sig, ty förhållandena inom de båda ländernas representationer
äro ju dock sådana, att de, hvilka vilja slita det ena efter det andra
af de band, som förena brödrafolken, mycket lätt och mycket snart

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

kunna vinna öfverhand öfver de betänksamme — om man nemligen bjuder dem hjälp dertill. Det lär väl nu icke kunna bestridas, att om man vill gifva desse ett godt handtag, skall man skrifva just på det nu föreslagna sättet. Man skall nedskrifva en fras, som ovedersägligen är alldeles onyttig och öfverflödig; en fras, som icke är påkallad af det som förlupit under de sist förda underhandlingarna med Norge, men som mycket lätt kan uppfattas såsom ett hot, och hvilken därför, långt ifrån att främja den begärda revisionen, tvärt om skall försvåra eller omöjliggöra densamma och sålunda förbereda mellanrikslagens upphäfvande.

På ett sådant förslag och en sådan skrifvelse kan jag för min del icke ingå, och därför, herr grefve och talman, yrkar jag bifall till herr Wærns förslag.

Herr Bennich: Herr grefve och talman, mine herrar! »Denna fråga», yttrade den näst siste talaren, »är en mycket grannlaga fråga», och därför understödjer han ett ogrannlaga sätt att behandla den.

I likhet med så väl den förste som den siste talaren i dag anser jag ingenting vara så skadligt för en lycklig lösning af den revision — hvilken vi ju alla önska — som att till framställningen derom foga ett hot. Jag kan icke annat än på det lifvigaste afstyrka en så oklok åtgärd och instämmer i det yrkande, som blifvit framställt af herr Wærn.

Herr Forssman: Herr grefve och talman, mine herrar! Denna fråga har, såsom en hvar lätteligen kan inse, för utskottet varit en ömtålig och svår fråga. Å ena sidan hade man ett långt gående yrkande, nemligen om mellanrikslagens omedelbara upphäfvande, men å andra sidan funnos äfven inom utskottet de, som icke ville en sådan påföljd af en ny revision. Det var därför redan vid frågans första behandling inom utskottet alldeles nödvändigt, att man stälde sig på en sådan ståndpunkt, som gaf den största utsigt att kunna förena de olika meningarne. När så var, tror jag för min del, att utskottet träffat den rätta medelvägen och undvikit de farliga ytterligheterna. Det må väl vara sant, att det förslag, som innefattas i senare delen af utskottets hemställan, icke kan hafva så synnerligen stor praktisk betydelse, och jag tillät mig äfven att inom utskottet uttala detta såsom min öfvertygelse, ty jag tror för min del icke, att den svenska regeringen, icke den nuvarande och knappast någon kommande, ännu på lång tid åtminstone, vill taga på sig ansvaret att hafva beslutat mellanrikslagens upphäfvande; och jag tviflar nästan ännu mer på, att den, som det tillkommer att sanktionera ett sådant förslag, om det framkommer, dertill skulle lemna bifall. Jag tror därför, som sagdt är, att förslaget i denna del icke har någon synnerligen stor praktisk betydelse. Men det finnes måhända andra, som hafva den uppfattning, att det har praktisk betydelse, och det är för deras skull det kommit dit. Men det kan hvarken vara farligt eller skadligt att det står der. Om så vore fallet, gissar jag vi fätt en antydan derom af regeringens främste man, då han här talade i frågan. Någon sådan antydan hörde åtminstone icke jag, och jag drager deraf den slutsatsen, att regeringen icke anser

att denna del af utskottets hemställan innebär någon fara för en blifvande underhandling. Det bör också nogsamnt ihågkommas — hvilket äfven blifvit af den förste ärade talaren framhållet — att, då utskottet så tydligt för sin del uttalat sig angående önskvärdheten och nödvändigheten af en mellanrikslag, i dess motivering otvifvelaktigt ligger en stark motvigt till den fara, som en eller annan skulle vilja spåra i det nu förevarande förslaget senare del.

Det har icke heller visats, tror jag, af de två sista talare, som företrädesvis gjort invändningar mot denna del af förslaget, att någon verklig fara ligger deri. De hafva visserligen såsom sin öfvertygelse uttalat, att så skulle kunna vara fallet, men något egentligt bevis för sin åsigt hafva de icke lemnat, så vidt jag kan finna. Under sådana omständigheter tror jag, att kammarens ledamöter, oberoende af partiståndpunkt, torde kunna hålla utskottet räkning för, att utskottet på ett så grannliga sätt behandlat denna fråga, och velat, så vidt jag kan se, undvika hvarje yttring, som kunde äfventyra frågans framgång, vare sig i den ena eller andra kammaren; ty om kamrarna nu skulle stanna i olika beslut, förmodar jag, att Riksdagen icke kan komma till något beslut i frågan. Men det torde väl ändå vara önskligt, att ett riksdagsbeslut kommer till stånd, äfven om man kunde hoppas, att regeringen »sua sponte» skulle upptaga frågan till behandling.

Då det således är önskvärdt, att ett uttalande från Riksdagen redan nu göres, tror jag, att kammaren bör bifalla utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Jag begärde ordet, då en föregående talare nämnde de fraser, som utskottet begagnat, samt påstod, att utskottets förslag skulle tjena till att förbereda upphäfvandet af mellanrikslagen. Jag gjorde det, emedan det framgick af hans anförande, liksom det äfven är ett gängse påstående, att det parti, som i närvarande stund i tullpolitiskt afseende innehar magten, skulle vara förbittradt och missnöjdt med Norge och till och med gerna skulle se, att ingen mellanrikslag fans. Jag begärde ordet för att åtminstone hvad mig beträffar, och då jag tillhör detta parti, vederlägga sådana påståenden, och jag hemställer till kammaren, om de icke redan äro vederlagda genom utskottets motivering, då utskottet så bestämdt framhåller, att enligt dess uppfattning mellanrikslagen varit både nyttig och nödig, och utskottet äfven erkänner, att den hittills gjort vårt land gagn. Talaren näst efter honom nämnde också något om det hot, som utskottets förslag skulle innebära. Nej, mine herrar, det är icke ett hot; utskottet har endast bestämdt uttalat den uppfattningen, att det önskar mellanrikslagens fortfarande, men önskar den sådan, att den kan vara till gagn för vårt land och äfven till gagn för Norge, och kan den icke blifva sådan, anser utskottet det alldeles absolut nödvändigt, att den upphäfves, ty då bör den icke existera. Jag säger äfven, att i afseende på en mellan tvenne länder ingången öfverenskommelse, kommer man icke vid en framträdande meningsskiljaktighet till rätta derigenom, att den ene visar sig undfallande för den andre, ty sådant bidrager icke till vänskap eller sämja, utan derigenom att det hela ställes på fullkomligt rättvis grund, så att rättvisa sker åt båda parterna. Detta har utskottet velat göra och utskottet har ansett, att om icke en sådan

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.) rättvisa kan åstadkommas, är det till följd af omständigheterna nödvändigt att upphäfva mellanrikslagen, men att i någon mån inlägga ett hot mot Norge har icke varit utskottets afsigt och det är blott mot en sådan uppfattning jag härmed velat protestera.

Grefve Strömfelt: Under diskussionen om tullbetänkandet yttrade herr Bennich en och annan gång, att mellanrikslagen, sådan den är med nuvarande lydelse, utgjorde ett hinder för svenska Riksdagen att själfständigt besluta. I det betänkande, som nu från ett af kammarens utskott öfverlemnats angående margarinsmör, står det utskottets ordförande, herr Björnstjerna, äfven med mellanrikslagen hotande i hand och säger åter: »betänken hvad I gören». Således, mine herrar, måste, sedan tullbetänkandet är afgjort, både frikandlare och tullvänner anse en revision af mellanrikslagen alldeles nödvändig. När nu utan tvifvel flertalet af oss önska att en mellanrikslag mellan de förenade rikena bör fortfarande existera, så bör väl ock den därför alldeles nödvändiga revisionen af samma flertal önskas, ja understödjas, och jag tänker för högt om det i år inslagna systemets motståndare, för att tro dem vara i stånd att, sedan hufvudfrågan blifvit afgjord, motsätta sig en lojal tillämpning af Riksdagens beslut, hvilket icke kan ske utan en omarbetning af ifrågavarande lag. Också har jag icke hört någon talare i dag motsätta sig en revision.

När tullbetänkandet var afgjort, väcktes en motion om mellanrikslagens *omedelbara* upphäfvande af svenska Riksdagen. Den tilltalade icke mig; jag tyckte den kom något hastigt och något omotiveradt, då inga underhandlingar ännu hade blifvit började. Derför väckte jag min motion, som jag tror, i en betydligt mildare form, men i denna motion begärde jag ingen skrifvelse till Kongl. Maj:t för att »påminna» Kongl. Maj:t om att underhandlingar angående revision voro nödiga efter det beslut, Riksdagen i tullfrågan fattat, utan jag yttrade: »derest de underhandlingar angående nödiga ändringar i den s. k. mellanrikslagen, som Riksdagen *väntar* att Kongl. Maj:t skall inleda» o. s. v.; ty i likhet med hvad hans excellens statsministern för en stund sedan yttrade, anser jag det falla af sig själf, att svenska regeringen, efter de fattade besluten, skall inleda underhandlingar. Utskottet har nu ändrat förslaget så, att en skrifvelse skulle beslutas till regeringen för sagda ändamål, och jag går gerna in äfven på den. Jag hade vidare i min motion föreslagit, att Riksdagen skulle *för tiden mellan nu snart slutande och den 1889 börjande* riksdagen åt Kongl. Maj:t uppdraga att, om jag så får uttrycka mig, promulgera upphäfvandet af mellanrikslagen, om en sådan åtgärd befans oundgänglig. Äfven i detta fall har utskottet antagit en annan, kanske mildare, form och vill åt Kongl. Maj:t uppdraga att, när Kongl. Maj:t *för godt finner under underhandlingarnes fortgång*, med Riksdagens magt och myndighet uppsäga mellanrikslagen; således vill utskottet lemna regeringen en vida längre gående fullmakt; äfven härpå kan jag ingå.

Det har sagts, att det skulle kunna betraktas såsom ett hot, om svenska Riksdagen i sin skrifvelse inlade en sådan fullmakt. Jag bestrider både att det ligger och att det varit meningen att deri inlägga ett hot, utan är detta uppdrag eller denna fullmakt efter min uppfatt-

ning helt enkelt alldeles nödvändig. Jag skiljer mig nemligen i afseende på »tidpunkten», då mellanrikslagen kan behöfva uppsägas, från hans excellens statsministerns uppfattning. Han tycktes antaga, att uppsägning med förklaring om lagens upphäfvande icke skulle kunna ske förr än *slutresultatet* af alla under en längre tid fortgående underhandlingar vore vunnet. Detta är icke min mening, och jag tror icke heller utskottets, efter hvad jag hör. Meningen vore väl att, om underhandlingarna »vid någon tidpunkt under deras fortgång» af en eller annan anledning komme att afstanna och således en uppsägning från Riksdagens sida erfordrades, skulle sådan *genast* kunna verkställas af *regeringen*. Och hvarför anser jag nödigt att till Kongl. Maj:ts regering lemna uppsägningsrätt med Riksdagens magt och myndighet? Jo, därför, mine herrar, att man i fjor, då den då reviderade mellanrikslagen förelåg till antagande, i helig ifver att befästa ett redan vacklande system, påtvang sina motståndare en *tvångströja*; annat kan jag icke kalla beslutet om den »fördubblade» uppsägningstiden. Det lärers af hvar och en klarligen kunna inses, att om nu rådande tillstånd efter de beslut, som fattats med afseende på en mängd tullsatsar, skall fortfara under 2, 3 å 4, kanske 6 år, skall sådan tidsutdrägt lätteligen kunna gifva en och annan industri dödsstöten. Detta är icke tvifvelaktigt, mine herrar. Då undras mig, om det kan försvaras att man af »grannlagenhetsskäl», såsom en ärad talare på gefleborgsbänken nyss sade, icke redan nu vidtager sådana hofsamma åtgärder, som dem utskottet föreslagit. Jag tror icke man har rättighet att, med ögonen öppna för faran, af »grannlagenhetsskäl» låta en eller annan industri springa öfver klingan. Det var just samme ärade talare, hvilken nyss varnade oss för att handla »ogrannlaga», som i fjor begagnade mot oss uttrycket »*krångla*». Det var han som i slutet af sitt anförande förlidet år i denna fråga äfven uttalade att de, som kämpade mot en fördubblad uppsägningstid, ville endast begagna sig af »undanflykter» för att arbeta i kull det då framlagda kongl. förslaget, sägande: »då den *svaga undanflykten* om de *två* årens uppsägningstid väl icke heller lär mycket inverka på kammaren», etc. Dessa orden må nu falla tungt tillbaka på den ärade talaren sjelf! Hade vi fått behålla en uppsägningstid af ett år, hade vi icke behöft att lemna regeringen det uppdrag, som bevillningsutskottet nu föreslår och han kallar »ogrannlaga». Det synes häraf, huru farligt det är för en fraktion inom en lagstiftande församling, som disponerar öfver en knapp majoritet, men vill begagna hvarje medel att bibehålla ett för densamma kärt system, att *påtvinga* sina motståndare en under andra förhållanden dertill ledande bestämmelse. Hade så icke skett, så hade icke heller nu någon uppsägning behöft ifrågakomma eller öfverlemnande af denna rätt till regeringen. Ingen lärers kunna på allvar påstå, att det förslag, bevillningsutskottet här framlagt, af en opartisk granskare kan betraktas såsom något hot; det afser att, när det gäller stora intressen, under den allra lindrigaste form häfda nationens sjelfständighet.

Jag ber att för herrarne få vid detta tillfälle nämna en sak — visserligen erkännande, att den berör hvad förre herr statsministern kallade en »liten obetydlig fråga» — som visar, huru farligt det är att låta *fagra ord* tillbakahålla en öfvertygelse om hvad som är rätt och

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

nyttigt; jag kommer tillbaka till de små kökslamporna. Icke mer än en månad efter sedan den i fjor reviderade mellanrikslagen promulgerats, kom en sådan sändning från en norsk lampfabrik till Karlskrona. Tullkammaren förstades, som förmodligen tagit kännedom om diskussionen i frågan — hvarvid dåvarande finansministern förklarade, huru ofarlig en dylik sammansättning var för den svenska industrien, när jag tillät mig yrka att undantagsbestämmelser angående »sammansättning af delar» skulle inrymmas i tredje paragrafen — ingick till generaltullstyrelsen med förfrågan, huru denna vara skulle tullbehandlas. Jo, den skulle behandlas så, att, ehuru största delen var af utländskt ursprung och särskildt den dyrbaraste delen af den sända varan, nemligen brännarne och vekarne, i produktionsbeviset voro angifna såsom tillverkade i utlandet, skulle dock, då brännarne voro »skrufvade på lamporna i Norge» och dessa sålunda »varit föremål för inhemsk bearbetning», de ifrågavarande artiklarne såsom norsk produkt passera tullfritt. Jag har endast velat nämna detta, under det jag hade ordet; på frågan för dagen inverkar det icke.

Jag ber emellertid eder, mine herrar, betänka eder tvenne gånger, innan I utesluten sista delen af skrifvelsen! Det kan hända, att kamrarna i annat fall stanna i olika beslut, och då veta vi allt för väl, hvilket öde träffar utskottets förslag; en sådan utgång vore vida sämre än om frågan aldrig varit på tal.

Herr Hedlund: Jag ber att strax få tillkännagifva, att jag icke skall sätta mig emot utskottets förslag i dess helhet, utan ämnar jag, i fall det kommer till votering, gifva min röst därför. I likhet med den förste talaren i ämnet gifver jag mitt erkännande af det sanna och rigtige i de ord, utskottet uttalar i fråga om vigten af en fri handelsgemenskap med Norge, så fri som möjligt; de äro sanna och väl sagda. Jag delar äfven den efterföljande talarens uppfattning deraf att det under de omständigheter, som nu föreligga, är obehöfligt att bemyndiga regeringen att uppsäga traktaten, men jag delar icke hans farhågor att det skulle uppfattas såsom ett fiendtligt mått och steg mot Norge, emedan efter utskottets inledning och efter de förklarande yttranden, som här blifvit afgifna af utskottets ledamöter, en sådan uppfattning icke torde hafva något berättigande. Men en annan sak är efter mitt förmenande af större betydelse, och det är hvad den ärade talaren berörde, då han påvisade de separatistiska strömningar, som i unionelt afseende pågå i Sverige liksom i Norge. Om motionären i ämnet, då han väckte sin motion, hade haft en aning om hvad som nu blifvit påvisadt, och hvad man i Norge skulle tänka om motionen, huru gerna man på vissa håll skulle taga mot densamma och huru gerna man skulle sett den godkänd, så hade han såsom svensk nog dragit tillbaka sin framställning, åtminstone såsom svensk, den der uppfattar ett vänligt förhållande mellan brödralanden såsom af allra största vigt för dem båda. Det är ju alldeles klart, och det har uttalats många gånger, att om de tvenne rikena på ömse sidor om Kölen i politiskt afseende skola något väga, så måste de stå tillsammans i ett sant och verkligt brödräförhållande, men uppkomma brytningar mellan dem af allvarlig art, blifva båda paralyserade. Om någon finnes, som

är nog dåraktig att tro, det Sverige med yttre magt skulle kunna beherska Norge, behöfver han endast kasta en blick på det mäktiga England, hvilket nästan förämas i sin verksamhet genom det jemförelsevis mycket svagare Irland. Jag säger derfor, att det är en obetänksamhet af farligaste slag, då man på ömse sidor om Kölen underskattar betydelsen af ett godt och vänligt förhållande mellan brödrafolken, och de som leka med denna sak, ådraga sig ett stort ansvar inför samtid och framtid. Den ärade talaren har således rätt deruti, att det är en separatistisk tendens, som ligger under vissa sträfvanden, men att gifva näring åt denna eld är jag icke benägen, utan tvärt om vill jag, så mycket jag förmår, söka dämpa och släcka densamma. Han har äfven rätt deri, att de, som vilja blåsa under en sådan eld, äro orostiftare, låt vara också af oförstånd, om de äfven skylta med fosterlandets heliga namn.

Den siste ärade talaren befarade, att med nu senast förändrade tullsatser skulle, om ej tillika förändringar gjordes i de mellan Sverige och Norge gällande tullförhållanden, en dödsstöt gifvas åt många svenska industrier. Menade han kanske då den svenska gjutgodsindustrien, som håller på att i Norge förskaffa sig en stor marknad, eller menade han, att dödsstöten skulle gifvas åt lampfabrikationen i Karlskrona, en fabrik, som jag kanske känner bättre till än den ärade talaren, då jag vet huru oförsigtigt den blifvit anlagd. Jag skall nu emellertid icke gå in på alla dessa detaljer, men jag hänvisar den, som vill i detta fall bilda sig en uppfattning, till en förträfflig uppsats i dagens nummer af Stockholms Dagblad.

Jag ber slutligen, att då, såsom jag tror, jag icke på någondera sidan af Kölen anses för norskfiendtlig, i min obetydlighet få bidra till att man icke må uppfatta utskottets förslag såsom innebärande något fiendtligt mot Norge, och det är i denna åsigt jag anhåller att få förorda bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswård: Jag ber att få börja såsom den siste ärade talaren slutade, nemligen med att i bästa mening fortfarande yrka bifall till utskottets föreliggande förslag, men jag begärde ordet egentligen för att fritaga utskottet från de beskyllningar, som mot detsamma blifvit gjorda. En talare ville i utskottets förslag, ehuru visserligen icke i de af utskottet använda uttrycken, spåra ett försök att undanrycka ett af de viktigaste stöden för det unionella sambandet brödrafolken emellan. Det är en orättvis beskyllning och synnerligen orättvis mot den svenska Riksdagen, ty den har aldrig visat sådana tendenser. Huru gjorde den icke förlidet år? Stortinget hade då redan beslutit antagandet af den kongl. propositionen om förändringar i mellanrikslagen, och svenska Riksdagen sade då ja och amen till hvarenda punkt i stortingets beslut. Kan man då säga, att svenska Riksdagen ej varit tillmötesgående mot Norge? Hafva vi alltid rönt ett sådant mottagande från dess sida? Jag tror det icke. Jag anser derfor att man icke kan säga, att Riksdagen eller bevillningsutskottets majoritet vill bortrycka något af de band, som förena dessa land. Tvärt om vilja vi stärka dem och stärka dem genom en väl afpassad mellanrikslag, med fullkomligt likställda kommersiella förpligtelser och fördelar de båda

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

länderna emellan och icke så att den kan tolkas på ena sidan om gränsen si och på den andra så, utan så att ordalagen bestämdt uttrycka denna likställighet. Kan man nu icke få en sådan lag, vill man lägga i regeringens hand att kunna, innan Riksdagen åter samlas, begagna sig af uppsägningsträtten.

En annan talare, instämde deri, att denna fråga vore af synnerligen grannlaga natur; jag instämmer i detta yttrande, men då han tillade, att utskottet behandlat henne på ett ogrannlaga sätt, ber jag att få tillbakavisa detta hans påstående; det har åtminstone icke varit utskottets afsigt, och jag tror man kan vara utskottet mycket tacksam för att det behandlat frågan, såsom det gjort.

En annan talare sade, att detta icke vore någon lek o. s. v. Nej, mine herrar, man har icke lekt med frågan, utan tagit den på fullt allvar och åt densamma gifvit ett uttryck, som är fullkomligt allvarligt menadt. Hvad dem af herrarne angår, som önska att mellanmeningen skulle bortfalla i den s. k. klämman, får jag upplysa dem om, att Andra Kammaren redan fattat sitt beslut och med 124 röster mot 80 bifallit utskottets förslag. Det vore särdeles väl, mine herrar, om Första Kammaren fattade ett lika beslut, så att vi kunde slippa en sammanjemkning, som kanske lätt kunde sluta med, att hela skrivelseförslaget föll, hvilket vore det olyckligaste som kunde hända. Frågan är för vigtig för att den skulle falla, jag säger det ännu en gång. Jag beder eder därför, mine herrar, antingen I ären protektionister eller frihandlare, att låta edra betänkligheter falla, ty för min del är jag fullkomligt öfvertygad, att detta bevillningsutskottets förslag icke på något sätt är ämnadt att verka sårande eller stötande, utan endast innehåller hvad som direkt inverkar på saken. Jag får därför anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlsson: Det är visserligen en ömtålig sak, att söka vilja reformera denna mellanrikslag, då den utom en ekonomisk sida äfven har en politisk och i sådant hänseende berör de förenade brödras folkens förhållande till hvarandra. I detta hänseende ber jag få erinra om, att den vänskap bröder emellan varar längst, som bygges på rättvisans och billighetens grund, så att möjliga anledningar till skäligt missnöje å någondera sidan ej böra kunna förefinnas. Redan vid majriksdagen 1887 var jag mot antagandet af denna mellanrikslag, sådan den då framlades och bestämdes, ty jag ansåg att den samma skulle blifva hinderlig för de af många så lifligt önskade och snart motsedda skyddsvänliga förändringarna i tulltaxan. Sedan Riksdagen nu antagit det nya systemet, så kommer dock mellanrikslagen genom dess frihandelsvänliga innehåll i icke obetydlig mån att förminska skyddet, som för våra näringar, industrier och yrken med det nya systemet afsetts, hvarför det nu förefinnes så mycket större skäl att undanrödja de olägenheter, som i mellanrikslagen förefinnas. För min del skulle jag därför helst önska mellanrikslagens uppsägning och att i stället en ny lag, byggd på det nya systemets grund, framlades, dock med iakttagande af de modifikationer, som erfordras till följd af det politiska förhållandet till brödras folk, ty en revision, lämpad efter det nya systemets fordringar, men utan uppsägning och ny lag, kommer troligen icke att lyckas. De

flestes mening inom bevillningssutskottet var likväl att först beträda underhandlingarnas väg, och endast om detta icke lyckades, skulle sådana kraftigare åtgärder, som uppsägning, lämpligen vidtagas. Då jag icke vill bidra till åstadkommande af splittring i en så viktig fråga, har jag låtit mina betänkligheter falla och får därför förena mig om utskottets skrivelseförslag, till hvilket jag anhåller om bifall.

Ang. ändringar i den s. k. mellanrikslagen, m. m.
(Forts.)

Rop på proposition hördes nu.

Herr Nyström: Jag skall endast bedja få bemöta ett par yttranden. Friherre Barnekow påstod att, om vi nu upphäva lagen, skulle det dröja längre än om utskottets förslag antoges. Detta tror jag dock icke håller streck, ty mera än två år skulle lagen icke gälla, om den nu uppsades, under det att den först och främst kommer att räcka 3, kanske 4 år, och möjligen ännu längre, om utskottets förslag godkännes, och under den tiden komma helt säkert många omvexlingar till men för Sverige att inträffa. Herr Hedlund talade om att det skulle väcka oro och vara oförståndigt o. s. v. att nu, på sätt jag föreslagit, upphäva mellanrikslagen. Att herr Hedlund, som för några dagar sedan af en talare tillvitades för oförstånd, nu begagnar samma uttryck emot mig, kan visst icke förvåna mig. Jag vill just fråga, hvori den egentliga faran af mitt förslag skulle ligga och hvilketdera förslaget är strängast, mitt eller utskottets? Icke kan det vara för strängt att, såsom jag gjort, hålla på en i lag gifven föreskrift. Det är ju nemligen bestämdt, att mellanrikslagen skall gälla två år efter skedd uppsägning, och då tror jag det är klokare att ställa sig denna föreskrift till efter rättelse än att, såsom genom bifall till utskottets förslag skulle ske, slå in på en väg som lagen icke föreskrifver.

Det är en allt för lång uppsägningstid, som uppkommer genom antagande af utskottets förslag. Emellertid, och då Andra Kammaren redan godkänt utskottets utlåtande, vill jag icke vidare framhålla min åsigt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på det nu föredragna betänkandet yrkats: 1:o bifall till hvad utskottet deri hemställt; 2:o af herr *Wærn*, att Riksdagen måtte i underdånig skrivelse anhålla, att Kongl. Maj:t, med anledning af de beslut Riksdagen fattat om ändringar i tulltaxan, täcktes, så fort ske kan, inleda underhandlingar med norska regeringen om sådana bestämmelser i den s. k. mellanrikslagen, hvilka af Riksdagens omförmälda beslut med nödvändighet påkallas; samt 3:o af herr *Nyström*, bifall till hans vid betänkandet fogade reservation.

Sedermera gjorde herr greffen och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr greffen och talmannen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition dervid antaga bifall till herr *Wærns* yrkande i ämnet, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Då votering emellertid äskades jemväl angående kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om bifall till bevillningsutskottets betänkande n:o 17 kontrapositionen skall innehålla bifall till herr Wærns yrkande i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering antagits bifall till herr Nyströms vid betänkandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 45;
Nej — 52.

I följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller bevillningsutskottets betänkande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, bifalles herr Nyströms vid betänkandet fogade reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 65;
Nej — 10.

Föredrogs å nyo och bifölls bevillningsutskottets den 7 och 8 innevarande maj bordlagda betänkande n:o 18, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1889.

Justerades tre protokollutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 9 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 64, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 57, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

n:o 58, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel;

n:o 59, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; och

n:o 72, angående statsbidrag för ny reglering af Luleå stad i följd af den år 1887 staden öfvergångna brand.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Första Kammarens tillfälliga utskotts den 7 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Majt rörande förbud mot import och tillverkning af margarin eller konstsmör m. m.

1 punkten.

Grefve Barnekow: Utskottet har sett denna fråga i främsta rummet från den margarinkonsumerande allmänhetens synpunkt och har i öfverensstämmelse härmed sökt värna dess intresse och rätt att erhålla en god och sund vara samt varan under sitt verkliga namn. Det är sant att margarin vunnit en stor spridning i vårt land, icke just bland den fattiga arbetarebefolkningen, men bland de så kallade mindre bemedlade och detta på grund af dess prisbillighet, oaktadt det torde kunna sättas i fråga om den verkligen är så billig i förhållande till sitt näringsvärde och sina ingredienser. Emellertid må ju hänsyn tagas till denna sida af frågan, men det är icke mindre sant, att det finnes här andra stora intressen, som också hafva kraf att blifva tillgodosedda.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*

Ang. förbud mot införsel af konstgjordt smör m. m.
(Forts.)

Vår mejerihandtering, hvilken numera är i det närmaste liktydig med hela vårt jordbruk, är fullständigt beroende af denna fråga och det sätt hvarpå densamma löses. Jordbruket har sett den ena efter den andra af sina inkomstkällor utsina. Den enda som ännu återstår är mejerihandteringen. Skulle nu äfven denna komma att visa sig mindre inkomstbringande, skulle några mindre lämpliga lagstiftnings- eller kontrollåtgärder orsaka att vårt smör komme i misskredit, då först tror jag att det skulle se verkligen mörkt ut för jordbruket. Det är då icke underligt, om mejerihandteringen tror sig här vara berättigad till skydd, icke mot den ärliga och öppna konkurrensen, utan mot en illojal konkurrens af en vara af misstänkt värde och som faktiskt existerar på att vara en förfalskning af en af jordbrukets ädlaste och dyrbaraste produkter. Margarin må väl, om något, vara att anse såsom en förfalskning af smöret, då margarinen antagit dess färg, lukt, smak, yttre utseende m. m.

Det är från denna ståndpunkt jag anser de af utskottet föreslagna kontrollåtgärderna icke göra till fyllest. Det torde i detta afseende kunna fordras att skilnaden mellan margarin och smör sträcker sig icke allenast till kärnen och omslaget, utan äfven till varan själf, och beträffande denna kan fordras, att en sådan skilnad åstadkommes, att margarin icke får färgas med smörfärg och icke tillsättas med smörfett, åtminstone icke öfver en viss procent.

Utskottet anser att särskilda bestämmelser för att skydda vår smörexport på England äro obehöfliga därför att, såsom utskottet uttrycker sig, »det engelska folket är allt för praktiskt för att lita på andra än sina egna författningar och det skydd mot bedrägeri desamma tillförsäkra det». Jag skall icke tillåta mig att bestrida detta, men jag ber att få påpeka, att inom den danska riksdagen har en annan uppfattning gjort sig gällande och fått ett uttryck deri att danska riksdagen eventuellt antagit exportförbud.

Det egentliga skälet, hvarför utskottet icke velat inlåta sig på rent förbud kan jag emellertid förstå vara det, att man icke velat genom skärpta bestämmelser genera margarinindustrien. Det är tydligt att utskottet anser att denna industri, såsom en redlig och nyttig näring, bör befrämjas och uppmuntras. Jordbrukarne böra, enligt utskottets åsigt, öfvergifva eller inskränka sin mejerirörelse, hvilken blifver allt mindre och mindre lönande. De böra i stället taga sig för att sälja sin mjölk till margarinfabrikerna. Jag tror dock icke, att det för närvarande i vårt land finnes många jordbrukare, som vilja inlåta sig på ett sådant experiment, så vida de icke, liksom holländarne, tvingas att göra en dygd af nödvändigheten. Vårt smör vinner för hvarje år i anseende; vår export stiger alltjemt; vi hafva kommit derhän, att vi med framgång kunna på den engelska marknaden täfla med våra grannar danskarne. Finnes det då någon rimlig anledning för våra jordbrukare, att med ens rymma fältet, afsäga sig frukterna af många års tråget arbete och i dessa bistra tider företaga en dyrbar omorganisation af sin ladugårdsskötsel, och hvarför? Jo, för att upptaga en oviss täflan i konsten att göra margarin.

Jag skall ej tillåta mig att längre uppehålla diskussionen. Jag har med dessa ord blott velat tillkännagifva, att då Andra Kammaren

redan fattat sitt beslut i denna fråga och då beklagligtvis utskottets betänkande har för sent inkommit till kammaren, så att någon återremiss eller något öfverlemnande till medkammaren af utskottets betänkande för ompröfning af vare sig utskottets hemställan eller något ändringsförslag nu mer är omöjligt, jag är nödsakad att biträda Andra Kammarens beslut i frågan. Befinnes ett sådant beslut olämpligt, kan felet af en kommande Riksdag afhjelpas och då är ingen vidare skada skedd, men skulle frågan på grund af kamrarnes skiljaktiga beslut förfalla, lära vi icke ett annat år kunna återupptaga densamma under samma omständigheter och med lika fria händer som nu.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*
(Forts.)

Herr Nyström: Jag har, såsom synes af anteckningen vid utskottets betänkande, icke haft tillfälle att deltaga i dess beslut. Jag har blott tidtals hört på förhandlingarna derstädes. En reservation är emellertid afgifven mot utskottets hemställan af den suppleant, som inträdt i mitt ställe, och som jag i frågan är öfverens med honom, men han icke är närvarande i kammaren, ber jag att få upptaga denna reservation såsom min egen. Reservanten har för sin del tillstyrkt, att Första Kammaren måtte instämma i Andra Kammarens beslut beträffande så väl denna som de öfriga punkterna.

Sverige är, såsom vi alla veta, ett land, som, åtminstone hvad beträffar Norrland och i synnerhet öfre Norrland, måste lägga an på boskapskötsel i stor skala för att kunna lyckas i sin utveckling. Mer än 40 ängmejerier hafva på ett år anlagts på den andra sidan om Bottniska viken, sedan den norra finska jernvägen kom till stånd, och jag tror att lika många skulle kunna anläggas på den svenska sidan. Då härtill kommer, att man åtminstone i de södra orterna af landet gjort så mycket för att utveckla mejerihandteringen, att utförseln till England af ladugårdsprodukter vuxit till en storlek, som öfverträffar både Hollands och andra länders utförsel, är det en naturlig sak, att vi måste på alla sätt skydda denna utförsel; vi måste bevara den såsom vår ögonsten och vi få icke släppa ur händerna något medel, som kan befrämja densamma. Det är därför min åsigt, att Sverige icke kan tillåta införsel i landet af en vara, som skulle nedsätta hela den svenska smörproduktionens anseende. Af samma orsak har jag ock alltid ansett, att det svenska jernet bör hållas i helgd, då det på grund af träkolet bör öfverträffa allt utländskt jern i anseende.

Utskottet har nu gjort åtskilliga invändningar emot Andra Kammararens beslut. Om vi emellertid jemföra dessa invändningar med de skäl Andra Kammararens utskott angifvit, tror jag man skall finna, att invändningarna icke på något sätt uppväga skälen för Andra Kammararens beslut. Det skäl denna kammararens utskott hufvudsakligen anfört är, att margarin icke ur sanitär synpunkt vore skadligt. Här om kan jag icke döma, men af alla bevis, som i frågan lemnats, synes mig framgå, att under form af margarin kunna införas så helsöförstörande ämnen, att det torde vara omöjligt att säga, huru vida det icke kan för människors helsa vara skadligt att begagna margarin. För min del vill jag nämna, att jag redan märkt åtskilligt obehag af margarinsmör, som synes förekomma på vissa restaurationer i Stockholm. Kännare hafva för mig utvisat, att der serveras margarin under namn af smör,

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)

och blotta tanken härpå har gjort, att jag upphört att gå till dessa ställen. Man kan därför lätt tänka sig, huru det skulle gå, om Sverige började uppblanda sitt smör med margarin, såsom det skett i Amerika. Skall icke samma förhållande inträffa med afseende på oss som med detta land, att alla de, hvilka hittills köpt vårt smör, skola mista lusten att vidare köpa detsamma?

Då det sålunda icke är någon fara med att utfärda införsel förbud för margarin, anser jag ock, att sådant förbud bör göras i närvarande stund. Jag är väl icke böjd för att lagstifta med förbud; men vi hafva emellertid förbud i många andra afseenden. Vi hafva sålunda infört förbud med afseende på bedrifvande af fiske, i viss mån på anlitaudet af skogen samt på bränvinshandteringen och i många andra förhållanden. Ett förbud i förevarande fråga kan således väl försvaras och, om ett sådant beslutes, är det, såsom den föregående talaren anmärkte, i alla händelser icke värre dermed, än att detsamma kan om några år af Riksdagen upphävas, om sådant skulle anses behöfligt.

Då jag icke ämnar vidare uppträda i denna fråga, vill jag i förbigående nämna, att jag äfven anser det alldeles nödvändigt, att tillverkning inom landet af konstsmör förbjudes, ty nu, då det icke finnes mer än en fabrik för tillverkning af denna vara, går ett sådant förbud lätt för sig. Få deremot några år förgå utan att förbud införes, kommer det att blifva mycket svårt att besluta ett sådant. Detta är också orsaken, hvarför den danska lagen i detta hänseende blifvit så haltande. Ganska säkert skulle der införts förbud, om icke margarintillverkningen redan vunnit så stor utsträckning i landet.

Nu säger man visserligen, att vi böra göra allt för att våra arbetare må få det så fördelaktigt som möjligt stäldt med afseende på priset för deras smör, men häraf följer icke, att man skall tillåta margarinsmöret. Ungefär samma pris, 60—70 öre per skålpund, är det nemligen, som uppgifves för så väl vanligt natursmör som för margarin. Det finnes således ej heller från denna synpunkt något skäl att tillåta införsel af margarin, då man får betala därför lika mycket som för natursmör, men får sämre vara och sålunda dålig valuta för sina penningar.

Jag kan icke heller finna det utskottets skäl giltigt, att det skulle blifva så svårt att kontrollera smörinförseln, om det finnes förbud mot margarin, ty om vårt nya tullsystem, såsom jag hoppas, vinner framgång, är ju meningen, att det skall tillintetgöra införsel af smör från främmande länder, enär varan är för oss obehöflig. Det blir således måhända blott en obetydlighet, som kommer att importeras, och då kunna också de, som föredraga utländskt framför svenskt smör, gerna betala undersökningskostnaden. Jag har ingen medömkan med dem. Vi hafva många gånger mer smör än vi behöfva och därför finnes ingen anledning att uppmuntra införseln deraf.

Jag slutar med att yrka afslag på utskottets förslag och bifall till hvad Andra Kammaren i denna punkt beslutit.

Herr Björnstjerna: I en hastig vändning och på grund af några löst framkastade och obevisade påståenden har Andra Kammaren antagit det föreliggande förslaget om förbud mot införsel och tillverkning

af margarin, jemte andra inskränkningar. Jag skall be att få något litet nagelfara de motiv Andra Kammarens tillfälliga utskott till stöd härför framlagt.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*

Utskottet säger till en början att »det konstsmör, som tillverkas af ren och oskadlig råvara, utgör ett födoämne, hvilket i näringsvärde och smaklighet står natursmöret temligen nära». Deruti har utskottet mycket rätt och detta bestyrkes från alla håll. Förlidet är antogs nya margarinlagar i de flesta smörproducerande länder, såsom Frankrike, England och Tyskland samt i Danmark detta år, och öfverallt har det erkänts, att margarin icke är, såsom här i landet påstås, en skadlig, utan tvärt om en mycket sund och helsosam vara. Jag skall såsom bevis härpå endast bedja att få uppläsa hvad som yttras i inledningen till den tyska lag, som sistlidet är utfärdades angående margarin. Der heter det:

(Forts.)

»Fall äro hittills ej kända, då sjukdomar framkallats genom förtärandet af konstsmör. Visserligen kunna sjukdomar förorsakas, om fett af sjuka eller sjelfdöda djur begagnas vid tillverkningen, men denna fara förefinnes vida mer och till dels i långt högre grad, om köttet eller fett af sådana djur på annat sätt förtäres. Någon anledning finnes således ej att af sundhetsskäl vidtaga några särskilda inskränkningar för tillverkningen af konstsmör».

Under generaldiskussionen erkändes allmänt, i öfverensstämmelse med motiveringen till lagförslaget, att hinder ej borde läggas för tillverkningen af konstsmör utan endast för missbruken.

Det är mycket troligt att i Amerika, under den första tiden, tillverkades en hel del dåligt och osundt konstsmör, men sådant lär väl knappast ens der nu mera förekomma. Den bästa kuren har i detta liksom andra fall varit konkurrensen. Sedan godt konstsmör tillverkas, köper ingen längre den dåliga varan. Också har förbudet mot konstsmör, som Andra Kammarens utskott åberopar, afskaffats åtminstone i det antal nordamerikanska stater, hvilka äro uppräknade i denna kammarens utskottsbetänkande. Om det är afskaffadt i alla stater, kan jag icke säga, men att det är afskaffadt i de i betänkandet nämnda, har inhemtats ur tyska riksdagens förhandlingar.

Vi hafva sett hvad sundhetsinspektören i Stockholm sagt derom, nemligen att margarin är en ganska god och helsosam vara och att sjukdomar lika väl kunna bibringas genom vanligt smör som genom margarin, ty, såsom bekant, kunna smittosamma sjukdomar medföras genom mjölk och sålunda äfven genom smör, som ju icke undergått någon kokning, hvilket deremot är fallet med margarin. Margarinen uppvärms visserligen endast till + 50 grader, men denna värmegrad är dock tillräcklig att aflägsna en hel del smittoämnen, som icke kunna tillintetgöras i smöret.

Man får ej heller därför att förfalskningar af en vara kunna ega rum, fördöma sjelfva varan. För några dagar sedan såg jag en uppgift från Paris, att man der undersökt en mängd vinprof, och att af dessa största delen varit förfalskad. Icke får man därför fördöma allt vin. Och likväl misstänker jag, att när vinet är så förfalskadt i Paris, är det så ännu mer här i Stockholm.

Från min vistelse i Köpenhamn påminner jag mig en tilldragelse,

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör n. m.
(Forts.)

som är ganska belysande för denna fråga. Sundhetspolisen gjorde der i åtskilliga bodar beslag på malet och brändt kaffe, för att det innehöll endast, jag vill minnas, hälften kaffe och för resten bestod af andra ämnen, hufvudsakligast lövetand — det heter väl på svenska lejontand. När man nu undersökte denna lövetand, som äfven såldes i särskilda paketer, befans att denna i sin ordning bestod endast till en del af riktig lövetand och för öfrigt af andra ämnen. På detta sätt förhåller det sig med en mängd andra artiklar. Mycket är förfalskad, men icke får man därför förbjuda all införsel eller tillverkning af en i sig själf nyttig vara.

Hvad vi skola sträfva efter är att få en sträng kontroll, så att tillverkning eller försäljning af dålig eller osund margarin må förhindras samt varan icke kunna säljas under annat namn än margarin. Deremot böra vi icke sätta hämsko på en industri, hvilken, såsom jag strax skall visa, är till mycket gagn.

Andra Kammarens tillfälliga utskott fortfar: »oantagligt är icke heller att, då användningen af en god och kontrollerad vara blefve mera allmän, fabrikationen skulle bringa en för sine utöfvare ganska inbringande näring. Det är bekant, hurusom i andra länder fabrikationen af konstsmöret har åt sine idkare skapat stora rikedomar. Vid betraktande af alla dessa omständigheter och särskildt i främsta rummet den, att här kunde blifva fråga om utbredningen och det allmänna begagnandet af ett billigt och sundt födoämne, som för närvarande är för den stora allmänheten nästan okänt» — — det är icke alla som spisat dålig margarin, liksom den siste ärade talaren, på vissa restauranter i Stockholm; jag har icke gjort det, men det är ju möjligt att det förhåller sig såsom han sade, — det uppställer sig såsom en gifven följd att, derest icke produktionen af ett sådant födoämne skulle komma att af lagstiftaren på allt sätt befrämjas, ett sådant förfarande kan hafva sitt fullgoda berättigande *endast under ett vilkor, det nemligen, att tillverkningen inom landet af konstsmör, som obestridligen i flera fall vore fördelaktig, emellertid i andra hänseenden kunde komma att medföra skada och olägenheter, som öfverstege fördelarne*».

Säledes har Andra Kammarens utskott förklarar, att tillverkningen af margarin är en industri, mycket lönande och nyttig i och för sig, men att det kan finnas andra omständigheter, som göra att man måste förhindra denna handtering. Det är när utskottet skall bevisa detta, som det kommer helt och hållet på villovägar, på sätt jag hoppas kunna ådagalägga. Utskottet säger vidare att »sedan mejerierna eller exportörerna i Holland börjat blanda margarin uti sitt natursmör, har detta lands utförsel af mejerismör till England minskats med nära 60 procent i anseende till den ringa begärlighet, som varan numera röner i England», och vidare: »Samma olyckliga öde har drabbat Normandie efter hvad man inhemtat af en ansedd fransysk tidskrift». Vi skola se hvilket detta olyckliga öde är, som drabbat Hollands och Frankrikes smörexport. I danska folketingets mycket sakrika utskottsbetänkande yttras: man hör ofta upprepas, att det holländska smöret betalas lägre på den engelska marknaden, men noteringarna i London visa det icke. Danska utskottet fortfar: att enligt den sista då kända noteringen på

Londons smörmarknad, den af den 16 januari detta år, var priset på holländskt smör då 100 à 124 shillings för hundra pund engelskt; för franskt smör, det mycket misskrediterade normandiska smöret 100 à 140 shillings, men för svenskt och danskt smör 100 à 122 shillings.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*

(Forts.)

Oaktadt Holland tillverkar och utför mera margarin än något annat land, och icke har någon lag i ämnet, noterades således dess smör i London den 16 januari 2 shillings högre än det danska och svenska, medan det normandiska smöret betalades ända till 18 shillings högre än det svenska och danska. Genom utrikesdepartementets benägna försorg har utskottet erhållit ett telegram från generalkonsuln i Amsterdam. Utskottet begärde att få veta huru stor Hollands smör-export var, innan margarin började der tillverkas och huru stor den nu är. Holländska statistiken skiljer nemligen icke margarin och natursmör åt. Utskottet ville äfven veta i hvad mån boskapskreaturens antal ökats eller minskats under denna period. Generalkonsuln telegraferar: »Hollands export af smör var 1868 16 $\frac{3}{4}$ million, 1870, krigsåret, 21 $\frac{3}{4}$ million och 1875 18 $\frac{1}{2}$ million kilogram; men så kom margarinperioden och exporten af smör, hvarunder margarinsmör innefattas, var 1880 36 millioner kilogram, 1885 63 $\frac{1}{2}$ million, 1886 70 $\frac{1}{2}$ million och 1887 77 millioner kilogram». Den hade således stigit från 18 $\frac{1}{2}$ million 1875 till 77 millioner 1887. Är detta en olycka för ett land, om än den tillverkade varan säljes till något billigare pris, att öka sin smörexport mer än fyra gånger under loppet af 13 år? Af en af våra största smörexportörer, som många år vistats utomlands för denna handtering och som väl känner förhållandena, har jag hört att dessa margarinfabriker i Holland kringsända sina expediter till mjölkproducenterna och öfverbjuda hvarandra, ty de kunna icke få tillräckligt med mjölk till margarinfabrikationen. Det användes nemligen ofantligt stora kvantiteter mjölk härtill, ungefär 50 procent mjölk eller 10 procent grädde. Det har också för mig uppgifvits, att Holland införskrifver från Schweiz kondenserad mjölk för denna fabrikation. Naturligtvis kan icke heller Holland producera all talg och fett som behöfves, utan införskrifver stora kvantiteter deraf. Af det danska folketingets förhandlingar har jag funnit att en del af det finaste danska natursmöret går till margarinfabrikerna i Holland. Hvad beträffar antalet boskap i Holland, telegraferar generalkonsuln endast: »antalet mjölkkor har tilltagit, då margarinfabrikerna behöfva en stor kvantitet mjölk». Telegrammet besvarades nemligen inom 24 timmar, så att föga tid gafs till insamlande af siffror.

Generalkonsuln i London säger i sin årsberättelse för 1887, att från Holland infördes nämnda år till England 164,474 engelska centner smör, således något mera än införseln från Sverige, som var 163,559 centner. Hollands införsel af smör till England beräknas i värde till 857,467 pund sterling, hvilket efter 18 kronor gör 15,424,306 kronor. Holland införde till England samma år margarin till belopp af 1,172,074 centner, värderade till 3,516,591 pund sterling eller 63,298,638 kronor. De införde således margarin för mer än fyra gånger så stort värde som dess smörinförsel. Vore det nu skäl att hämma en sådan handtering, som drager in så ofantliga penningbelopp i landet och som gör att landtbrukarne få bättre betaldt för sin mjölk. Efter de intyg

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

som meddelas i en skrift, hvilken blifvit till kammarens ledamöter utdelad, gifver margarinfabriken i Arboga för mjölk 2 öre mer per kanna än det gängse priset vid mejerierna. Kunde vi få 2 öre mer för hvar kanna mjölk som säljes i Sverige, skulle detta göra kolossala belopp. Allt som användes till margarintillverkningen är ju landtbruksprodukter. Jag har inhemtat från en fabrik i Stockholm, som här uppköper färsk talg, smälter ned den och skickar den till en margarinfabrik i Kristiania, att den betalar talgen med 2 öre mer än det allmänna priset. Fabriken i Helsingborg betalar enligt uppgift 3 öre mer per skålpund för talgen. Oleomargarin, som man nu vill förbjuda till införsel, användes vid ostfabrikationen. Det behöfs icke annat än separerad mjölk och oleomargarin för att tillverka en ost, som betalas med 30 öre, i stället för 8 à 10 öre för ost endast af separerad mjölk. Här har jag afskrift af ett kontrakt, enligt hvilket en mejeriegare i Skåne förbinder sig att lemna minst 60 ostar i veckan till en exportör mot 30 öre skålpundet, och här har jag från samme mejeriegare ett bref, deri han förklarar, att »det blifver en ruin för de ostfabrikanter, som här påbörjat tillverkning af fetost för export till England, om oleomargarinen blifver förbjuden. Jag för min enskilda del har påkostat maskiner m. m. för ostberedning till belopp af cirka 10,000 kronor och gjort kontrakt dels med en person (hvars namn uppgifves) och dels förbundit mig att hvarje vecka sända ost till England. Engländarne påstå att någon annan ost kan ej gå i handeln än fetost. Det blifver ju en stor fördel för landtbrukaren att kunna få cirka 2 öre mera för hvarje kanna mjölk vid mejerierna än som kan betalas, om icke ostfabrikationen kan få fortfara».

Generalkonsuln i London fortfar:

»Jemföras ofvanstående uppgifter med motsvarande i senaste årsberättelse, sid. 257, framstår, att, medan sammanlagda beloppet af smör och margarin företer en jemn stegring, eller från 2,400,565 Cwts under 1885 till 2,429,977 under 1886 och 2,788,000 under 1887, har importen af smör liktidigt befunnit sig i nedgående, eller

från	1,553,302	Cwts	under	1885
till	1,543,404	»	»	1886
och	1,514,905	»	»	1887».

Då voro icke smör och margarin åtskilda, men då hela importen var 2,788,905 engelska centner och man derifrån drager importen af smör, så återstår 1,274,000 centner, som voro margarin, således icke mycket mindre än smörimporten. »Häraf», fortsätter generalkonsuln, »visar sig tydligen, att i trots af allt, som talats och skrifvits mot beagnande af det med namnet *margarin* numera betecknade surrogat för smör, sådant allt mera vunnit allmänhetens smak och förtroende, hvilket förhållande ytterligare bestyrkes deraf, att, oaktadt den inom detta land med innevarande år i kraft trädde lag med strängt straff belägger hvarje försök att afyttra eller till försäljning utbjuda denna vara såsom smör eller under annan beteckning än i lag stadgats, importen och följaktligen förbrukningen deraf befunnit sig fortfarande i jemn tillväxt. Så utgjorde denna import under sistlidne januari månad 119,812 Cwts mot 108,957 under samma månad 1887 samt 84,505 under 1886; under

februari 1888 åter 216,661 Cwts,
 » 1887 » 200,155 »
 » 1886 » 174,916 » .»

*Ang. förbud
 mot införsel
 af konstgjordt
 smör m. m.
 (Forts.)*

Så ofantligt hastigt stiger införseln af margarin till England och man kan deraf sluta att marknaden för natursmör blir allt trängre och priset på natursmör måste falla, såsom det redan har gjort, ty här som alltid utestänges den dyrare varan af den billigare, så snart denna är af god beskaffenhet. Generalkonsuln tillägger: »en härvarande skepps-furnerare, med mycket betydlig omsättning, har till mig uppgifvit, att holländsk margarin numera finner allmän begärlighet vid proviantering af fartyg såsom varande lika välsmaklig som smör men ej obetydligt billigare». Det förhåller sig nemligen så, att natursmör härsknar, så att man kan icke använda det på långturer, särdeles i varmare klimat, men margارينen åter håller sig, hvilket är en stor fördel. Om Hollands smörexport minskats, så ersättes detta flerdubbelt genom den ofantligt ökade exporten af margarin.

Andra Kammarens utskott säger vidare: »Blifver emellertid icke den ärliga mejerihandteringen kraftigt understödd och skyddad i denna oärliga kamp med konstsmöret, föreligger stor fara att jordbruket dukar under.» Ja, det är just det man skall förebygga att en oärlig konkurrens uppstår, men den ärliga bör få fortgå. Den oärliga tror jag fullständigt förebygges genom det förslag till lag, som utskottet afgifvit och som öfverensstämmer med de lagar, hvilka förlidet år antagits i England och Tyskland. Detta förslag är i vissa delar icke oväsentligt strängare än den engelska lagen.

Den förste ärade talaren yttrade något just som jag kom in, derom att margarin vore en förfälskning och ett bedrägeri och att danska riksdagen antagit förbud mot införseln deraf, men detta har den alldeles icke gjort. Danska riksdagen har icke antagit något förbud utan beslutit ungefär hvad här föreslagits. Den har visserligen antagit bestämmelser angående margarinens färgning, men om dessa äro praktiska, lemna jag derhän. Herrarne må sjelfva döma. Här äro de danska färglistorna i fyra olika tabeller och med en lång skala af färgskiftningar, mellan många af hvilka jag åtminstone ej kan skilja. Margarineu får ej vara mörkare än n:o 9, men skilnaden är så fin mellan denna och flere andra närstående nummer, att jag icke tror det lämpligt att införa sådana föreskrifter. Både i Frankrike, Tyskland, England, Danmark och nu senast den 21 nästlidne mars i Finland, har man antagit margarinlagar, som icke innehålla några förbud, utan äro byggda på ungefärligen samma grunder. Ingenstädes i de stora smörproducerande länderna i Europa har man ens satt i fråga ett sådant förbud som Andra Kammarer nu antagit, men väl har man infört stränga straff emot förfälskningar eller försäljning af margarin under namn af smör. I Frankrike dömdes sålunda nyligen en person, som flera gånger såsom prima smör sålt smör blandadt med 25 till 40 procent margarin, till tre månaders fängelse, 3,000 francs böter och konfiskation af 20,000 skålpund af den förfälskade varan. Med sådana straff förekommas missbruk.

Andra Kammarens tillfälliga utskott säger vidare: »ännu är det icke för sent, men snart kunna vi stå på samma ståndpunkt som Hol-

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)

land och Normandie». Ja, det skulle glädja mig, om vi kunde stå på en sådan ståndpunkt att exportera till ett värde af 70 à 80 millioner kronor smör och margarin; detta vore icke att förakta. Sedan spanmålsodlingen så litet lönar sig, hafva alla länder i norra Europa kastat sig på ladugårdsskötsel. Mjölproduktionen är därför så kolossal, att man svårligen kan få afsättning därför. Hvarje ny utväg dertill är en välsignelse för ladugårdsskötseln, ty derigenom betalas mjölken bättre och det är konstateradt att margarinfabrikerna kunna betala högre pris för mjölk än mejerierna. Hvarför då förbjuda margarintillverkning? Jo, säger man, om vi införa förbudet, så blir vårt smör högre betaldt i England. Men är det tänkbart att så kommer att förhålla sig. Jag har nyss visat att Holland, som producerar och inför det mesta margarin till England, likväl får sitt prima smör der noteradt högre än vårt. Den som har den bästa varan får bäst betaldt. I England känner man ej till och frågar icke efter våra lagar. En stor del af dem, som köpa vårt smör, veta knappast ens hvar Sverige ligger. Engelsmännen lita på sin egen lag, som är sträng nog, och vi få säkert hvarken ökad utförsel af smör eller högre pris, om vi förbjuda margarin. Huru tron I, mine herrar, att det kan löna sig med de nuvarande låga prisen på smör, och någon utsigt att prisen skola ställa sig högre framdeles finnes väl knappast, tvärt om komma de förmodligen att falla till följd deraf att produktionen af så väl smör som margarin årligen växer så ofantligt, och den bättre varan tränges ut af den billigare. I sista smörrapporten från Göteborg af herrar Mathews Fidler den 2 dennes läses: »från flere hufvudplatser för den engelska smörmarknaden afhöras nedslående rapporter. Försäljningarna gå, oaktadt förra veckans prisfall, trögt, och stora quantiteter stå öfver osålda. Tillförseln ökas mer och mer för hvarje vecka och till de flesta engelska hamnar införes mer smör än vanligt. Beträffande det pris vår vara i England kan uppnå är den tid nu för handen, då säljaren högst ogera afslår ett anbud om än lågt. Det engelska, irländska och franska smöret säljes fortfarande i stora massor och utöfvar ett mer än vanligt inflytande på det skandinaviska smörets afsättning. Hamburgnoteringen föll i går 5 mark. Finaste felfritt smör röner efterfrågan men till pris, som ej stå i något förhållande till de danska noteringarna. Köpenhamns notering har denna vecka fallit 6 kronor för första klass. Jag har i dag betalt för finaste herrgårdssmör 55 à 59,5 öre; för mejerismör 50 à 55 öre».

Så låter det! Kunde vi förbjuda margarintillverkningen i hela världen, det vore en annan sak; men som vi icke kunna det, så är det som att sticka en pinne i fosen för att dämna vattnet, om vi här förbjuda margarin. Det kan icke det ringaste hindra införseln till England.

Slutligen har utskottet påpekat att mellanrikslagen, så vidt utskottet kan se, lägger hinder i vägen för det ifrågasatta importförbudets illämpning, hvad norsk margarin vidkommer. Utskottet har dock icke fäst någon synnerlig vikt dervid, utan hufvudsakligast litat på de goda skäl det anført för de föreslagna förbudens förkastande, såsom skadliga för vårt land och för våra jordbrukare. Det är följaktligen alldeles icke som greffe Strömfelt på förmiddagen yttrade, att »herr Björn-

stjerna står med mellanrikslagen upplyft hotande», men utskottet har ej kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten äfven vid detta förhållande. Enligt utskottets öfvertygelse skulle de af Andra Kammaren antagna bestämmelserna, långt ifrån att vara till gagn för vårt land, blifva högst olycksbringande. Om vi icke vilja blifva efter, måste vi förfara på samma sätt som andra länder och begagna oss af nya uppfinningar och nya tillverkningsätt. Man får icke stå stilla på samma punkt utan vaket följa med de förbättringar, som göras, och om nu margarinfabrikationen lönar sig bättre än smörtillverkningen, så bör man kasta sig på den. Förtjensten kommer ju jordbruket till godo lika väl för smör som för margarin, det är därför icke skäl att utdöma en sådan näring. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*

(Forts.)

Herr Almén: Denna fråga är behandlad af Första Kammarens tillfälliga utskott mer än en gång, när utskottets första betänkande blifvit återremitteradt. Då den vidare flitigt behandlats i pressen, antager jag att frågan är temligen utredd, åtminstone så till vida, att de fleste stadgat sin åsigt i densamma. Det kan således synas alldeles onödigt att upptaga kammarens tid och jag hade för min del gerna kunnat finna mig i att blott afgifva min röst; men jag har likväl ansett mig böra säga några ord med hänsyn till de sanitära skäl, som åberopats af motionärerne och blifvit i Andra Kammaren anförda och äfven upprepats af dem, som i denna kammare yrkat bifall till Andra Kammarens beslut. Då dessa skäl måste anses vara af stor betydelse för frågans lösning, vill jag yttra något derom, när jag inbillar mig förstå något på detta område. Då jag nu skall yttra mig, vill jag äfven begagna tillfället att se frågan ur ett par andra synpunkter, nemligen den rättsliga och den ekonomiska. Den ekonomiska synpunkten kommer otvifvelaktigt att fälla utslaget i afseende på det sätt, hvarpå kammaren kommer att för sin del slutligen afgöra denna fråga, och må det därför äfven tillåtas mig att börja med den ekonomiska sidan.

De hufvudsakliga skäl, som från denna synpunkt anföras, torde i korthet kunna sammanföras till följande. Vår smörexport, säger man, är numera så stor, att alla medel äfven det hittills exempellösa, eller förbud att inom landet tillverka ett nyttigt, godt och billigt födoämne måste försökas, för så vidt de kunna bidraga till stadfastande eller möjligen ökande af förtroendet i utlandet och särskildt i England för det svenska smöret. Detta är ju ett argument af den betydelse, att det icke får misskännas. Detta argument har dock haft ett vida större värde förr än nu. England har nyligen beträffande handeln med margarin stiftat en lag, mycket sträng, och jag tror icke, att England är känt för att endast stifta lagar utan äfven att se efter, det de efterlefas. Tack vare denna lag, som tillämpas från början af detta år, tror jag, att engelsmännen numera ganska väl kunna skilja mellan smör och margarin. Dessa äro de två namn vi böra begagna för att icke förvilla oss. Tack vare denna lag, tror jag att det betyder ganska litet, huru Sverige lagstiftar på detta område, ty, såsom andre talare riktigt anført, engelsmännen bry sig icke om andra länders lagstiftning. De stifta lagar för sig sjelfva och se efter, att dessa lagar efterlefas.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.*

(Forts.)

De komma utan tvifvel att noga skilja mellan margarin och smör, låtande dem täfla sins emellan och obehindradt köpas af dem, som dertill hafva lust. Jag tror således icke, att en lag, sådan den föreslagits af Andra Kammaren, kommer att något väsentligt inverka på noteringen i England af svenskt smör.

Ytterligare säger man, att en lag, som innebär ett förbud mot tillverkning af margarin i Sverige, skulle medföra en visshet att allt smör, som kommer från Sverige, blefve höjdt öfver allt tvifvel angående dess beskaffenhet af natursmör, hvarigenom vi få ett försteg framför andra länder och sålunda kunna betinga ett högre pris för vårt smör. Detta argument är i hufvudsak detsamma som det föregående, nemligen att denna lag skulle bibehålla och öka förtroendet för det svenska smöret. Jag tror mig hafva gifvit svar på detta argument dermed, att den i England autagna lagen numera ändrat förhållandena, så att vi hafva föga eller intet att vinna genom en ny lagstiftning, ty engelsmännen trygga sig sjelfva mot förväxling af margarin med smör. Det har sagts mig af personer, om hvilkas trovärdighet jag är öfvertygad, att exportörer från Sverige icke få lossa sitt smör i England, förr än de ställt säkerhet för de böter, som i händelse af bedrägeri kunna ifrågakomma.

Vidare har man anfört, att misstron mot det svenska natursmöret, om sådan skulle uppstå i England, skulle kunna skada vår smörhandel på samma sätt, som erfarenheten visat, att dylik misstro skadat Holland i afseende på dess smörexport. Vid detta argument stöder man sig på erfarenheten och tycker sig deri hafva ett det bästa bevis för sin åsigt. Men huru är det med denna erfarenhet? Finnes det verkligen folk, som tro, att Hollands export skadats derigenom, att i Holland tillverkas margarin? Jo, säger man, deras smörexport på England har minskats och priset har sjunkit. Jag är icke fullt säker på uppgifternas tillförlitlighet i detta hänseende, enär utskottet sagt, att det holländska smöret för närvarande har högre notering än det svenska. Häraf drager jag den slutsatsen, att skillnaden i noteringarna å det svenska och holländska smöret icke måtte vara särdeles stor. Men äfven om det är sant, att smörexporten minskats, frågas: huru har det gått med margarinexporten från Holland? Jo, den har mångdubblats i otrolig grad. Holländarne äro ett klokt folk. De sälja icke sin margarin för intet utan taga bra betaldt för sin vara. Kan någon tro, att icke margarin- och smörexporten tillsammans för Holland medfört mycket större vinst än smörexporten ensam före tillverkningen af margarin? Jag tror för min del, att Holland gjort en synnerligt god affär på sin margarintillverkning. De hafva icke kunnat till skäligt pris afsätta sin mjölk vid tillverkning af smör, hvarför de kastat sig på margarintillverkningen. För min del anser jag derfor, att man med bättre skäl kan åberopa Hollands exempel såsom efterföljansvärdt än motsatsen.

Min tro är, att man må skrifva hvilka lagar som helst för att hindra margarinens användande, så ökas denna ändå, enär margarinen är ett så förträffligt födoämne, att det icke batar att spjerna emot dess begagnande. Margarin är i många hänseenden bättre än smör, åtminstone bättre än sekunda smör. Dess helsosamma beskaffenhet skall jag vidare omnämna, men vill nu endast påpeka, att det är mycket

billigare än natursmör. Man säger visserligen, att prisskilnaden icke är så stor, men blir det blott större tillgång på margarin, kommer nog dess pris att sjunka betydligt. Vidare är margarinens så varaktig, att den kan länge förvaras utan att härskna. För alla, som icke kunna dagligen förse sig med sitt behof af smör, äfvensom vid utrustningar för längre tid har alltså margarin ett afgjordt företräde. Under sådana omständigheter kommer margarinens nog att skaffa sig marknad, och allt hvad man genom den nya lagen kan göra är att hindra dess framkomst i Sverige men icke i andra länder. Hvad har man då vunnit med den nya lagen? Jo, man hindrar den mindre bemedlade att köpa margarin. Fett kan han icke undvara; prima smör har han icke råd att köpa och margarin får han icke köpa, han måste således köpa dåligt smör för dyrt pris. Vi hafva således vunnit ingenting, men vi hafva utestängt oss från den stora utländska margarinmarknaden till förfång för landtbrukarne. Min öfvertygelse är, att den tid kommer, då det icke lönar sig att göra smör, och hvad skall man då göra med mjölken? Ju förr man derfor kastar sig på margarintillverkningen, dess bättre är det.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör n. n.
(Forts.)*

Nu kan man invända: detta förstår ni icke, då ni icke studerat dessa saker närmare. Ja, det är möjligt, men för mig är denna åsigt bestämmande, och det är min öfvertygelse, att detta är den väg, som vårt landtbruk förr eller senare måste beträda.

Man kan, beträffande den ekonomiska sidan, äfven anföra andra skäl, och har äfven så gjort. Så t. ex. har Sveriges smöragent i England, herr Wedin, yttrat att denna handel med natursmör går under, derest man icke skyddar natursmöret mot den oärliga konkurrensen med margarin. Ja väl, det är just detta som Första Kammarrens utskott vill. Det vill skydda smörhandeln för den oärliga handeln med margarin, men kan någon säga, att om jag gör margarin och säljer det såsom margarin, jag handlar oärligt? Nej. Ingen bör tolka detta yttrande annorlunda än att han menar: låt handeln vara ärlig, låt hvarje vara gå under sitt rätta namn. Det är stor skilnad mellan detta och att säga: ni får icke sälja margarin, icke tillverka margarin.

Man har äfven anfört ett annat skäl, som i mina ögon har större betydelse. Man säger nemligen: nu i år kunna vi genomföra denna lag med relativt små uppoffringar, ty nu finnes icke någon stor margarinfabrikation i vårt land. För min del förutsätter jag, att derest Kongl. Maj:t utfärdar en lag, som förbjuder margarintillverkningen, så komma naturligtvis de margarinfabriker, som finnas i landet, att hållas skadeslösa. Detta kostar nu icke så mycket, säger man, och just därför bör förbudet utfärdas utan dröjsmål. Detta är sant och bör icke fränkännas all betydelse.

Man säger vidare: skulle denna lagstiftning visa sig vara oklok, ja väl, då är det icke värre, än att man gör om den om ett år. Det är icke vanligt, att man lagstiftar ena året för att göra om det nästa år, och jag föreställer mig, att de som anse, att detta sannolikt blifver utgången, väl icke gerna rösta för lagen.

Då man såsom jag hyser den åsigt, som jag här uttalat om nödvändigheten för landtbruket att ju förr dess hellre kasta sig på mar-

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)

garintillverkningen för att möjliggöra afsättning af den myckna mjölken till skäligt pris, så förefaller det underligt, att landbrukarne icke fästa mera afseende vid hvem det är, som lemna råvaran till margarinen. Det är just landbrukarne. Här i vårt land borde vi kunna åstadkomma margarin af prima kvalitet och tillverka sådant äfven för verdensmarknaden lika väl som natursmör. Att dessa båda varor samtidigt säljas från Sverige, kan icke skada förtroendet till vårt natursmör, som alltid behöfves för de förmögnare klasserna, som fästa hufvudsakligt afseende vid att få godt, fint smör. Men det är farligt, säger man, emedan den, som köper natursmör, då är rädd att i stället få margarin. Nej, säger jag, det är icke farligt, ty engelsmännen, hos hvilka vi hafva vår förnämsta marknad, komma hädanefter att mycket väl skilja mellan margarin och natursmör. När hvarje klick margarin, som säljes, har ett omslag eller stämpel, som angiver att den är margarin, skall det vara nära nog idioter som köpa, om de icke se, att det är margarin de få. Jag tror, såsom jag redan sagt, att engelsmännen nog se efter, att lagen tillämpas, och göra alla andra länder på samma sätt som England, så få vi ju en dubbel kontroll, både vid utförseln härifrån och vid införseln i annat land. Och märk noga, kemisterna kunna verkligen så väl skilja dessa varor åt, att ingen jurist behöfver tveka, när han skall döma, huru vida ett bedrägeri föreligger eller icke.

Detta om den ekonomiska sidan af saken. Må vara, att jag tagit miste deri, så är det dock dessa åsigtter som inverka mycket på mitt beslut.

Ser jag nu på den andra sidan af frågan, den sanitära, så kan jag icke förneka, att de sanitära skälen åberopats mycket ofta och med en viss kraft framförts i synnerhet i motionerna, men äfven vid utskottets första behandling af ämnet. Frågar man då, hvilka fakta äro anförda för den åsigtten, att margarin skulle vara skadlig, får man till svar: jo herr Nathorst och en del andra personer hafva sagt det. Herr Nathorsts argument tror jag att jag hoppas öfver, för att icke blifva oartig; för mig hafva de icke en skynt af värde. Andra auktoriteter har man ock anført. Jag har läst, pröfvat och delvis kontrollerat och dervid funnit, att de citerade författarnes mening stundom är alldeles ohjelpigt illa återgifven, dels af oförstånd, möjligen äfven af slarf. Jag tviflar deremot icke på att de, som citerat dessa författare, haft god afsigt, men de hafva icke haft nog insigt i frågan. Såsom exempel vill jag anføra den bästa auktoriteten på detta område, Regieringrath Professor dr Sell, som citerats af flere författare. Han sammanfattar i en uppsats »*Ueber Kunstbutter*» i *Arbeiten aus dem Kaiserlichen Gesundheitsamte*, I bd, s. 499 slutresultaten af sina undersökningar på följande sätt: »1) Det af friska djurs fett framställda konstsmöret gifver — — — i allmänhet ingen anledning till det antagandet, att konstsmöret kan verka skadligt på människans helsa.

2) Misstanke finnes, att en del af handelns konstsmör beredes af sådana materialier och på sådant sätt, att faran för sjukdomars öfverförande på menniskor icke med säkerhet kan uteslutas.

3) Misstanke finnes, att en del konstsmör beredes af vidriga (Ekel-erregenden) materialier.»

Sedan han anført sina åsigtter i dessa tre punkter, slutar han med:

»det är därför önskligt, att handeln med konstmör regleras — men det nuvarande materialet är otillräckligt för att uteslutande från sanitär synpunkt vidtaga ingripande åtgärder af allmän art». Jag frågar, om denne författare får åberopas såsom en som uttalat sig för ett rent importförbud och än mindre för ett förbud mot en kontrollerad tillverkning af margarin.

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

Då man anför den sanitära faran såsom skäl för den ifrågasatta åtgärden, har man glömt en sak och det är ordet *kan*. Hvad är det, som icke kan blifva skadligt? Jag vet knappt något. Tror någon människa, att icke dricksvattnet kan vara skadligt? Om dess skadlighet hafva ju många afhandlingar skrifvits. Och ett annat exempel, mjölken. Om den vet man positivt, eller åtminstone så positivt som man öfver hufvud vet något i helsoläran, att den icke blott kan föranleda utan äfven verkligen medfört smittosamma sjukdomar. Vi hafva derpå ganska goda bevis i vårt eget land, speciellt hvad beträffar neryfeber. Jag undrar, hvad mjölkproducenterna skulle säga, om det stiftades en sådan lag, att ingen finge sälja mjölk utan att den vore undersökt på säljarens bekostnad. Men hur är det då med smöret? Ja margarin, den är mycket farlig, säger man, ty den *kan* göras af fett från sjuka och sjelföda djur, och efter som temperaturen, vid hvilken margarin tillverkas, icke är tillräckligt hög för att döda de mikrober och baciller m. m., som kunna finnas i talgen, så bevare oss väl för margarin! Huru är det då med natursmöret? Mjölken är ofta sjuk. Tuberkulos är tyvärr vanlig hos människor och äfven hos djur. Förefinnes den hos djuret i dess jufver, så finnas tuberkelbakterier äfven i detta djurs mjölk. Den temperatur, vid hvilken smör kernas, är samnerligen icke högre men väl lägre än den, vid hvilken margarin tillverkas. Då bakterierna icke dö vid margarintillverkningen, så dö de således icke heller vid smörtillverkningen. Härtill kommer, att det smälta fett, hvaraf margarin beredes, är ett indifferent ämne, som är föga lämpligt för tillvaron af bakterier, hvilka för att kunna lefva behöfva både vatten, salter och ägghvita, hvilket allt finnes hos mjölken i en passande blandning.

Skulle vi således beträda den vägen på lagstiftningens område att förbjuda allt, som kan blifva skadligt, vore det bäst att förbjuda människorna att äta. Jag tror dock för visso, att de nog skulle äta ändå, ty det vore för dem nog klokare än att lyda lagen. Med lika goda skäl som man förbjuder margarin, kan man förbjuda mjölk och smör samt kött för att icke tala om korf. Ur sanitär synpunkt är det således omöjligt att försvara en lag, som förbjuder människor att tillverka margarin, hvilket är ett förträffligt födoämne, som alltid skall göra sig gällande. I eget land kunna vi väl hindra dess tillverkning, ty de som magten hafva, kunna der göra hvad de vilja. Det kan nog gå till en viss tid här i landet, men på den stora världsmarknaden förefinnas bättre insigter, der är man glad öfver att i den billiga och helsosamma margarinen hafva fått en ersättning för det dyra smöret.

Man har målat ut de citerade yttrandena om margarinens skadlighet på många sätt. Så har man sagt, att för vinstbegäret är intet heligt, och derpå talat om att materialet tages från kyrkogårdar och »Rakkerkuler», hvilket man öfversatt med gropar, der man gräfver ned

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

döda djur, hvilket det dock icke torde betyda. Men är intet heligt för vinstbegäret, intet heligt för konkurrensen, så kan man äfven kasta om påståendet och säga, att för producenterna är intet heligt, ty nu skall man icke få tillverka detta billiga och sunda födoämne, margarin, därför att de, som producera smör, skola få bättre betaldt därför. Men sker detta, vet jag icke hur det är med heligheten på detta område.

Innan jag lemnar den sanitära sidan af frågan, vill jag säga, att jag är viss, att de åsigtar, jag här uttalat om margarinens oskadlighet, delas af många läkare och fysiologer och äfven bestyrkes af erfarenheten. En person har nyss åberopat sig på sin egen erfarenhet. Ja väl, men läkarne äro nu sådana, att de icke bry sig mycket om de personers erfarenhet, som icke sjelfve äro läkare, och äfven jag litar därför icke så mycket på den ärade talarens erfarenhet i detta fall. Man kan äta margarin och må bra, man kan ock äta margarin och må illa, men hvem kan säga, att det just var margارينen, som förorsakade illamåendet?

Det har ock anförts andra exempel på margarinens skadlighet, exempel, som hemtats från Amerika. Det förvånar mig, att när man vill bevisa, att margارينen är skadlig, man skall behöfva anlita Amerika för att få exempel derpå, i synnerhet som amerikanska historier i allmänhet icke åtnjuta mycken tilltro. Det har i år talats mycket om svinpesten och den förlust af många millioner kronor, som denna sjukdom fortfarande vållar Amerika, och äfven jag har förut en gång yttrat mig derom från denna plats. En kunnig veterinär, lärare vid veterinärinstitutet, hvilken sett många fall af svinpest så väl i Sverige som i England, utsändes på statens bekostnad till Danmark, Tyskland och England äfvensom till Amerika för att närmare studera svinpesten. Han for vida omkring både i östra och vestra Amerika och rönte öfverallt bevis på stort tillmötesgående, men han lyckades icke få se svinpesten på andra ställen än der den odlades. Han var äfven i Chicago, der det förr slagtades omkring 20,000 svin om dagen. Han reste till ställen, der många svin voro sjuka, men såg der aldrig någon svinpest, ty någon sådan sjukdom torde då ej förefunnits. I England deremot gick pesten mycket just under den tid han var i Amerika. Jag anför detta såsom bevis på att man skall mottaga amerikanska historier med en viss urskilning.

I Amerika finnas relativt få dugliga veterinärer och det kan därför mången gång vara svårt att afgöra af hvad sjukdom svinen dö, men då många dö, säges det genast utan undersökning, att de dö i svin-kolera. Till följd af det likgiltiga sätt, hvarpå svinen skötas, dör en stor mängd till en del af smittsamma sjukdomar. Då Amerika är stort, är det icke underligt, att på detta sätt stora förluster göras, men det är därför icke bevisadt, att svinpesten är bland de smittsamma sjukdomar, som föranleda dessa förluster. Samme veterinär, som jag nu talat om, säger för öfrigt, att man numera kommit till det resultat, att kött af djur, som slagtas såsom angripna af svinpest, icke är skadligt, enär smittämnet i det lefvande djuret väl kan finnas i tarmar och lungor men ej i köttet eller blodet. Nog är det besynnerligt, att när milliontals skålpund margارين tillverkas här i Europa icke om året utan nära nog för dagen, vi icke hafva något exempel på, att menniskor,

som förtärt deraf, blifvit sjuka, utan vi skola behöfva hemta bevis för margarinens skadlighet från Amerika. Kan klokt folk tro på sådana historier? Jag gör det icke.

Huru står det nu till med den rättsliga sidan af saken? Kan man försvara en så ovanlig åtgärd som att förbjuda folk att begagna ett godt, varaktigt och billigt födoämne, endast därför att tillverkarne af smör skola få mera betaldt för denna vara? Jag tänker, att från juridisk synpunkt kan detta svårligen försvaras. Man kan säga, att jag icke förstod den ekonomiska sidan af frågan och ännu mindre förstår den juridiska, men jag måste dock uttala min åsigt äfven i detta afseende och kan såsom stöd för denna min åsigt åberopa en auktoritet, som jag antager, att kammaren skall godkänna, nemligen tyske statssekreteraren, inrikesministern von Bötticher, som, när en likartad fråga förevar inför tyska riksdagen den 21 maj 1887, yttrade följande, som jag gerna skulle återgifva på tyska, men jag har nu ej hans anförande på tyska utan endast citeradt på danska af assistenten vid universitetslaboratoriet Steenbuch i en afhandling om »Kunstsniöret (Margarin)» Köpenhamn 1887 s. 23, och skall jag för att icke citera orätt bedja kammaren ursäkta, att jag uppläser det på danska, ehuru jag nog gör det dåligt. Inrikesministern B. anförde:

»Först og fremmest må jeg sige dem, at de ved deres forslag indfører et princip i lovgivningen, som hittil har været os fremmed. Ved det forbud, som de vil have frem, drejer det sig ikke mere om at hindre et bedrageri — havde det drejet sig herom, vilde jeg gjøre ethvert skridt med, som de ad den vej vilde gå, thi det er tendensen i regeringens forslag — *men det drejer sig her om at undertrykke en besværlig konkurrence.* Det drejer sig om at bringe ud af kurs, bringe ud af handelen et næringsstof, et næringsmiddel, som i og for sig er fuldstændig sundt og existensberettiget, og hvis fremstilling, hvad kommissionen selv har erkjendt, er fuldstændig lovlig. De gåer over til her at udtale et forbud, som vil bringe dette gode og sunde, for folkeernæringen gavnlige næringsmiddel ud af brug. Mine herrer! Betænk konsekvenserne af, at de indfører dette princip som, såvidt mit kjendskab rækker, indtil dato stæer uden eksempel i lovgivningen. Vi have nylig behandlet et andragende fra kleinsmedene, som klagede over, at nøgler nu fabrikeres fabrikmæssigt, så at man i enhver isenkramhandel kan kjøbe passende nøgler. Ansøgerne androge herefter om forbud imod denne handel, denne fabrikmæssige fremstilling af nøgler, og de havde dog i det mindste den offentlige interesse for sig, idet de kunde henvise til, at den offentlige sikkerhet truedes ved disse forhold. Nuvel, mine herrer, rigsdagen har betænkt sig på uden videre at gjøre dette, andragende till sit, men jeg siger, at når de forbyder blanding af smör och kunstsniör, kunne de med ganske den samme ret forbyde den fabrikmæssige fremstilling af nøgler. *De kunne overhovedet forbyde ethvert konkurrenceprojekt, som generede en eller anden Industri, såsnart de blot have majoritet i det høje hus. De kunne gå så vidt, at når kvægopdrætterne kom og sagde, at vegetarianismen skadede konsumen af kjöd, kunne de skride til at forbyde vegetarianismen...*»

Detta yttrades af inrikesministern i Tyskland, och då vi ju i all-

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)

mänhet hafva stor respekt för Tyskland, anser jag, att vi böra tillerkänna denne mans yttrande någon betydelse. Mig förefaller det, som om herrar jurister skulle hafva ganska svårt att vara med om en lagstiftning, som förbjuder tillverkningen af en god, billig och nyttig vara, och detta icke af önskan att skydda sina medmenniskor för ett farligt gift utan blott för att uttränga en besvärlig konkurrent. I vårt land kan det väl gå för sig att uttränga margarin och således få ett högre pris på landbrukarnes smör, men icke kunna de hoppas uttränga den först nämnda varan från världsmarknaden, och så länge den finnes på denna, tror jag, att de land, som icke deltaga i tillverkningen af samma vara, skada sig sjelfva.

På grund af dessa skäl och de, som utskottet anfört, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr vice talmannen: Efter de särdeles utmärkta anföranden, som kammaren nyss åhört, skulle jag visserligen kunna inskränka mig till att instämma med den siste och honom närmast föregående talaren, men det ligger alldeles för mycken vikt vid, att Riksdagen icke måtte inslä på en väg, som efter mitt förmenande är så ytterligt förderflig, som den, hvilken Andra Kammaren beträdt, för att jag icke skulle vilja tillägga några ord. En framstående ledamot af skyddstullvärnernas parti inom denna kammare yttrade förlidet år, att han och hans vänner voro protektionister, men icke prohibitister. Här framträder prohibitismen i den värsta skepnad den kan framträda, det är icke nog med, att man vill förbjuda införsel af en vara, som, när den är ordentligt tillverkad, erkännes vara sund och derjemte är billig samt således är ett tjenligt födoämne, utan det ifrågasättes till och med att neka landets egna barn att på detta sätt förvärfva inkomster och uppehälle, ehuru Andra Kammarans tillfälliga utskott sjelft erkänner, att tillverkningen af margarin är inkomstgivande, ja, att en stor förmögenhet derigenom kan samlas. Såsom den siste talaren så berättigadt anmärkte, har man lyckats att i fråga om importen af margarin uppväcka en alldeles orimlig förskräckelse för det ämne, hvaraf detta konstsmör är tillverkad, men man vill dock icke i afseende på den inhemska tillverkningen inskränka sig till nödig kontroll, utan vill helt och hållet förbjuda den. Det är således icke i syfte att befria någon från en vara, hvilken kan vara osund och skadlig, utan uppenbarligen endast för att skydda sig för konkurrens, som man här skall lagstifta. Det vill med andra ord säga, att man skall slå in på den vägen, att den stora industrien skall slå ihjel den lilla, därför att den är liten. Kan detta vara öfverensstämmande med vår rättskänsla, kan någon anse, att en sådan väg kan beträdas, utan den yttersta fara för framtiden, då man oupphörligen står inför en sådan strid emellan olika industrier, och det icke blir grundsatser, utan blott magten, som kommer att afgöra, hvilken industri i en sådan strid skall duka under? De två första talarne tröstade oss med, att vi efter några år ju kunde taga bort förbudet. Först och främst är det icke på Riksdagen, som detta beror, ty både åsättandet och borttagandet beror på Kongl. Maj:t. Vidare är det i allmänhet icke i ekonomiskt afseende lyckligt att slå in på en ny väg, blott för ett eller annat år. För öfrigt lärer väl

äfven den enklaste rättskänsla fordra, att alla de fabriker, som för närvarande finnas i Sverige för tillverkning af margarin, få ersättning för de kostnader, som derå blifvit nedlagda, att således dessa fabriker blifva exproprierade. Kan det då verkligen vara lämpligt att verkställa en sådan åtgärd för att sedan inom ett eller annat år återgå till ett sundare system? Jag kan icke neka, att det skulle för mig vara särdeles smärtsamt, om denna kammare skulle slå in på en väg, som enligt mitt förmenande är den farligaste och skadligaste af alla de irrvägar, som inom den ekonomiska lagstiftningen kunna beträdas.

Jag anhåller om bifall till utskottets betänkande.

Herr Ölander: Jag skall icke med många ord taga kammarens tid i anspråk. Mig synes så väl utskottet, som i synnerhet föregående talare hafva tillräckligt visat haltlösheten af de skäl, som i sanitärt och nationalekonomiskt hänseende blifvit anförda mot margarintillverkningens fria utöfning, så att det icke kan vara mycket att derutöver tillägga. Men det finnes dock något, en omständighet, som må hända blifvit allt för litet påvisad, och vid hvilken jag i anledning häraf ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet. Genom den nu ifrågasatta åtgärden skulle man bryta med den redan för ett fjerdedels sekel sedan inträdde och af dåtidens mest framstående män uttalade uppfattningen om den frihet till ostörd utveckling, som bör tillkomma ett lands näringslif och hvarje särskild gren af detsamma. Läser man med eftertanke 1864 års näringsförfattning, skall man icke kunna underlåta att göra sig den frågan, huru vida det förslag, som nu är å bane, eller, om jag så får säga, den död, till hvilken man vill döma en hel näringsgren, kan stå tillsamman med denna författnings föreskrifter, och om ens ett sådant förfarande kan enligt dessa föreskrifter vara tillåtligt. Det är sant, att en lagstiftande församling kan ändra system, bryta med det gamla och införa ett nytt, men är detta väl meningen i nu förevarande fall? Är det meningen, att för denna fråga kullkasta hela denna på billighetens och en framåtskridande civilisations grundvalar uppförda byggnad, blott för att — ja hvarför, hvad är det verkliga ändamålet? Är det för att skydda Sveriges inbyggare mot faran af ett för helsan skadligt födoämne? Nej, omöjligt nej! Detta skäl kan efter den utredning, som nu vunnits, omöjligen vidare anföras och har väl heller icke någonsin blifvit med verkligt allvar anfördt, så vidt man kan inhemta af Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande i ämnet. Är det då för att bereda hela svenska staten en fördel framför andra stater? Ja, man säger så, men det är det icke heller. Det är helt enkelt blott för att gifva förökade inkomster åt en enda näringsgren, äfven om alla andra, och deribland äfven de fattiga och medellösa, hela vår arbetarebefolkning, deraf kan lida skada. Detta är målet, hvilket utskottet visserligen ansett och äfven sökt visa icke skall kunna genom dessa åtgärder vinnas, utan tvärt om helt och hållet förfelas; men målet är det i alla fall: att helt och hållet utrota en näringsgren, och dertill en mycket vigtig näringsgren, för att derigenom gynna en annan. Och hvilken är den näringsgren, som skall gynnas? Jo, det är densamma, som just vid denna riksdag tilterkänts den ena fördelen efter den andra. Och på

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Ports.)

Ang. förbud mot införsel af konstgjordt smör m. m. (Forts.)

hvilken bekostnad? Jo på dens, som icke fått något skydd, någon eftergift, någon lättnad, utan med sin knappa arbetsförtjenst skall upphjelpa andras näringskällor. Den fattige har icke råd att skaffa sig natursmör af prima qualité, smör af sekunda qualité har man fördyrat genom tull, det finska smöret vill man genom en sträng undersökning snart sagdt afstänga från vårt land, och konstsmöret, som skulle blifva en ersättning härför, vill man förbjuda. En frihandelsvänlig talare frågade under den sista tulldebatten, hvar gränsen låg för det skydd, som det nya systemet proklamerat, och han antydde, att dess yttersta konsekvens utmynnade i förbudet. Man bestred det då, men beviset på rigtigheten af hans misstanke tyckes icke länge hafva låtit vänta på sig. Jag hoppas dock, att åtminstone denna kammare, med den ett öfverhus tillkommande sans, som bör utgöra en garanti mot öfverilade beslut, icke skall, åtminstone icke nu, innan saken erhållit en större och mera vidtomfattande utredning, besluta åtgärder af så sträng, så genomgripande och för hela vårt näringslif så främmande natur och dessutom af så tvifvelaktig nytta, som de nu ifrågavarande; och det är i förhoppning derom jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Adelsköld: Jag bekänner gerna att jag, hvarje gång jag beträder denna plats, alltid får en attack af hvad man på teaterspråket kallar rampfeber, och dervid helt hastigt glömmur allt det vackra, jag ämnat yttra, och att denna åkomma skall vara så mycket svårare vid behandlingen af en fråga af så komplicerad beskaffenhet som denna, ligger i sakens natur. Under öfverläggningen derom hafva uttalats de mest motsatta åsigtter. I utlandet hafva likaledes olika åsigtter varit rådande om, huru frågan skulle behandlas, och oaktadt lagar numera öfver allt stiftats till förekommande af missbruken i fråga om margarin, har man ändå icke kommit till något tillfredsställande resultat. Huru stränga lagarne än varit, hafva de dock icke befunnits tillfredsställande och uppfyllande ändamålet att trygga allmänheten i sanitärt hänseende, och förhindra bedrägeriet att margarin säljes som natursmör.

Emellertid ber jag att härmed få aflägga min tacksamhet till det tillfälliga utskottet för den omsorgsfulla behandling, utskottet egnat min motion, och jag har ju icke någon anledning att vara annat än belåten, då utskottet i de hufvudsakligaste delarne tillstyrkt, hvad jag föreslagit. Om jag nu väckt motionen så hade jag emellertid med säkerhet föreslagit strängare kontroll på införseln af så kalladt natursmör, hvaraf, att döma efter de uppgifter jag erhållit, en ej obetydlig del utgöres af margarin af synnerligen misstänkt beskaffenhet. Jag skulle således egentligen icke behöft yttra mig i frågan, men det är med anledning af de uttalanden, som egt rum i afseende på den sanitära delen af frågan, som jag ville säga några ord.

Man har här anmärkt, att denna del af frågan saknade all betydelse, alldenstund ett godt konstsmör vore ett sundt, helsosamt och förträffligt surrogat för smör. Den som genomläst min motion, skall äfven finna, att jag på sidan 2 också har yttrat detsamma om margarin beredt af helsosamt råämne. Jag har sagt att, »beredd af rena och oskadliga fettämnen, utgör margarinen ett förträffligt surrogat för smör,

som kan säljas till lågt pris, och ersätter i det allra närmaste ett godt natursmör.»

Jag har tillika omnämmt, att »den kommission, som i Tyskland varit nedsatt för att afgifva förslag till lagstiftning rörande konstsmör, har äfven uttalat sig i denna anda och förklarar fabrikationen af godt margarinsmör vara en i hvarje hänseende nyttig industrigren, hvars socialt ekonomiska uppgift det vore att ombilda ett billigt djurfettämne (talg), som blott i inskränkt skala låter använda sig som näringsmedel för människor, till ett värdefullare och på samma gång billigare; dock under förutsättning att denna konstprodukt icke må gå i handeln såsom natursmör, så att den som vill köpa sistnämnda vara löper risk att erhålla surrogat af mindre handelsvärde».

Det är just detta, som jag bjert sökt framhålla i min motion, att margarin, sålunda beredd, är ett förträffligt surrogat för smör. Vore allt konstsmör, som förekommer i handeln sådant, så hade jag visserligen icke behöft väcka motionen, liksom all lagstiftning i ämnet varit öfverflödig, men orsaken, hvarför jag väckt motionen, är samma som i utlandet framkallat lagstiftning i ämnet, nemligen just att förekomma de sanitära vådorna genom förtärandet af margarin, tillverkad af osunda ämnen, och att i största möjliga mån förhindra, att margarin säljes såsom natursmör. Det är derpå, motionen går ut. Vidare har jag påpekat förhållandet för landtbruket och följderna af förfalskning af natursmör med margarin, men derom vill jag för närvarande ej yttra mig. I landtbruket erfärne ledamöter i kammaren torde väl komma att uttala sig härom. I början, då margarintillverkningen blott gick i liten skala, och tillgång fans på goda råämnen, det vill säga god talg, var fabrikatet af utmärkt beskaffenhet, men allt efter som konsumtionen ökats, har man, efter de uppgifter jag erhållit, tillgripit fettämnen, som äro långt ifrån helsosamma, detta i synnerhet i Amerika, der margarintillverkningen tagit ett ofantligt omfång, och hvarifrån betydliga kvantiteter införas till Europa — mest till Holland — för att förädlas medelst tillsättning af mjölk och grädde eller natursmör. Jag har i detta afseende i motionen anfört yttranden af medicinskt vetenskapliga tidskrifter, åtskilliga medicinska auktoriteter samt en af regeringen tillsatt kommission af läkare i Amerika, hvilka alla konstaterat att margarin ofta tillverkas af sjuka djurs fett, samt att alla de sjukdomsfrön som finnas i fett, i lefvande tillstånd förekomma i konstsmöret, och det har förvånat mig att här af vår högsta medicinska auktoritet få höra att dessa läkare och auktoriteter visserligen haft »god afsigt, men ingen insigt». När man emellertid känner, huru olika åsichter vetenskapsmän kunna hafva i samma sak, så kunna ju de flera uttalanden, jag åberopat, vara lika goda som det, vi hört här i kammaren. Jag har för öfrigt blott anfört dessa uttalanden till den kraft och verkan de kunna hafva, ty för egen del har jag ingen erfarenhet i saken.

Jag tror, att man här i vårt kära fädernesland i allmänhet behandlar sundhetsfrågor allt för lättvindigt. I de flesta civiliserade stater i utlandet finnas i allmänhet sundhetsinspektörer på de resp. staternas bekostnad, som hafva att vaka öfver helsotillståndet i landet samt att låta undersöka födoämnen och annat, som ingår i konsumtionen. En sådan institution finnes icke här i Sverige, utan vi hafva

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör n. n.
(Forts.)

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

vår giftstadga, som föreskrifver, att om någon misstänker, att han fått en förgiftad eller förfalskad vara, så står det honom fritt att låta undersöka den och sålunda betrygga sig. Nu vet man, i hvilken skala förfalskningar af konsumtionsartiklar för närvarande ske. Tillfälliga utskottets ärade ordförande har anfört några exempel härpå, jag vill komplettera dem med uppgifter från Paris' municipala laboratorium, hvars funktionärer hafva till uppgift att hindra förfalskning icke blott af lifsmedel, utan också af de allmännaste förbrukningsartiklar. Dess tjänstemän hafva i mars månad besökt 4,596 olika etablissement. I 20 fall kasserades på stället kött, champignoner och tomater; genom 1,666 anställda analyser konstaterades 620 förfalskningar. Af 618 vinanalyser konstaterades 366 förfalskningar, och för öfrigt visade analyserna förfalskning af en massa olika saker, såsom ättika, öl, brännvin, sirap, mjölk, smör, ost, olja, mjöl, syltsaker, honung, chokolad, kaffe, peppar, papper, tändstickor, petroleum o. s. v. Jag har meddelat mig i frågan med en af våra förnämsta handelskemister, och han har sagt, med den vidsträckta erfarenhet, han har, att man kan påstå, att det är högst få konsumtionsartiklar, som nu för tiden icke äro förfalskade eller förgiftade på ett eller annat sätt. Så förfalskas t. ex. siden, ylletyg och linne med bomull, färger tillsättas i allmänhet med anilin för att få dem billigare, och åtskilliga färger kunna icke åstadkommas med den briljanta glans, man vill hafva, utan tillsättning af arsenik; i fråga om förfalskning af kaffe har jag förut uttalat mig. Té förfalskas med rödrot, som urkokats; af de 100,000-tals liter så kalladt vin, som konsumeras i Sverige årligen, är endast en ringa del naturvin, och hvad herrar Cibils, Emmerichs och Liebigs köttextrakt är beredt på är bäst att ej vidröra. Med ett ord, de flesta ämnen förfalskas och ofta på för helsan skadligt sätt. Skall det gå till, såsom här i Sverige, att man skall tillgripa giftstadgan för att betrygga sig mot förfalskningar af alla de förnödenhetsartiklar i kläder, bohag och födoämnen, som man icke kan undgå att använda i dagliga lifvet, så skulle till och med de förmögne ruinera sig på undersökningar för detta ändamål, och för den fattige är det alldeles omöjligt att betrygga sig på detta sätt, äfven om kemister funnes på alla platser, som kunde verkställa undersökningar. Det enda sättet att förekomma dessa skadliga missbruk är, att staten utöfvar en strängare kontroll, och detta kan icke ske på bättre och mindre kostsamt sätt än genom tullverkets försorg, och genom i detta verk anställda kemister, ty de flesta förfalskade varor införas hit utifrån. Sker det icke der i tullarne, då varorna i större partier inkomma, utan varorna komma in i landet och spridas bland minuthandelsmän, så är det ungefär lika lätt att taga reda på de förfalskade artiklarne som om man släpper ut en svärm foglar i skogen, att få dem i bur igen; och blifva varorna spridda i minut-handelsbodarne, då nödgas man undersöka hvarje litet parti, hvaremot, om undersökningen sker i tullen, så kan den omfatta stora partier på en gång och derigenom blifva många gånger billigare. Jag är öfvertygad att, om detta sätt blefve praxis, och det tillämpas en och annan gång litet hvar stans, och de förfalskade varorna tagas i beslag och förstöras, så skola importörerna blifva försigtiga och betrygga sig mot införsel af förfalskade varor. Detta är emellertid en sak, som egent-

ligen icke hör till ämnet, men som jag i förbigående velat uppmärksamma. Gällande lag bestämmer, såsom bekant, mycket stränga straff för den, som ofredar sin nästa, och för den som olofligen tillagnar sig något. Så t. ex., om en fattig stackare, hvilkens familj håller på att svälta i hjel, tillagnar sig en matsmula för 25 öres värde, 3 gånger, så är straffet lifstids fängelse, men om en fabrikant-millionär tillverkar och en köpman-millionär försäljer varor, som han vet vara helsoskadliga och lifsfarliga för tusenden, så går han fri eller straffas på sin höjd med böter, om han tilltalas och blifver öfverbevisad, hvilket ofta är svårt nog. Detta är gällande lag i Sverige i 19:de århundradet.

Ang. förbud mot införsel af konstgjordt smör m. m.
(Forts.)

För att återkomma till margarinfrågan, så är den, efter min åsigt, af en mycket stor betydighet; margarintillverkningen har tagit sådant omfång i hela världen, och tankarne rörande lagstiftning derom äro så delade, att, såsom jag har i motionen antydt, den förtjenar att komma under behandling af en mellanfolklig kongress, och jag ber att ytterligare få påpeka detta.

Hvad här nu förevarande fråga slutligen beträffar, så hoppas jag, att Kongl. Maj:ts regering med ledning af de öfverläggningar, som blifvit förda i båda kamrarne, och efter de fullständiga utredningar, så väl i ena som andra hänseendet den viktiga saken fördrar och förtjenar, skall åstadkomma en lagstiftning, som blir för alla tillfredsställande, och då har jag vunnit ändamålet med min motion.

Herr Gahn: Efter de anföranden, som här redan äro afgifna, får jag bekänna, att jag har ganska litet att tillägga, men jag vill dock yttra några ord med anledning af den förste talarens anförande. Han sade nemligen, att det utskott, hvilket behandlat denna fråga, hade sett frågan hufvudsakligen ur konsumenternas synpunkt. Såsom ledamot af utskottet vågar jag bestrida detta. Jag har icke sett frågan ur konsumenternas synpunkt och icke heller ur smörproducenternas, utan ur näringslagstiftningens synpunkt. Jag har icke kunnat förlika mig med, att vi under närvarande tid skulle slå in på samma väg, som begagnades på 1700-talet, att Riksdagen skulle afväga, hvilka näringar borde gynnas, och hvilka förbjudas, att Riksdagen nu skulle dekretera, att fabrikationen af margarin skall förbjudas, för att derigenom gynna fabrikationen af smör. Jag hade icke trott, att man i närvarande tid skulle kunna inlåta sig på en sådan lagstiftning.

Man har vidare talat så mycket om förfalskningar. Jag kan icke erkänna, att tillverkningen af margarin är någon förfalskning. Margarin är ett helt annat ämne, än det smör som tillverkas af komjolk. Den har också fått ett annat namn, och jag kan icke inse, hvarför människorna i alla tider skola vara tvungna att på brödet använda smör af komjolk, då vetenskapen har upfunnit ett annat ämne, som kan med lika fördel användas. Här är nu fråga om man icke bör hafva rättighet att till ett födoämne förvandla det fettämne hos våra boskaps kreatur, som kallas talg. Talgen är icke njutbar för människor, men från den kan utpressas vissa delar, af hvilka kunna beredas det ganska smakliga och helsosamma födoämne, som nu benämnes »margarin». Detta är en helt annan fabrikation än smör, och dessa båda födoämnen böra kunna trifvas tillsamman mycket väl. Jag har icke

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjord
smör m. m.
(Forts.)

försökt utreda, om den nya fabrikationen kan vara till gagn eller skada för jordbrukare och dem som hittills tillverkat smör, men jag har sökt utforska, huru vida margarinen är ett för helsan skadligt födoämne, och då jag icke kunnat finna att detta är förhållandet, har man, enligt mitt förmenande, full rättighet, i ett civiliseradt land, att förbjuda en sådan fabrikation. Tillverkas margarinen på sådant sätt, att den är för helsan skadlig, då har ju sundhetspolisen rättighet att ingripa, och ett sådant berättigande har också utskottet föreslagit.

Skulle man slå in på den vägen att afväga, hvilka näringar böra få existera, så finnas många andra näringar, om hvilka med samma skäl kan sägas, att de i följd af vetenskapens framsteg blifvit lidande och därför skulle kunna yrka, att de nya upptäckterna borde förbjudas. Jag är sjelf fabrikant af en vara, en god, men i följd af tillverkningsmetoden dyr, stålsort, som förut hade en mycket god marknad, men som numera i följd af en vetenskaplig upptäckt kan ersättas af en annan billigare. Vore det icke höjden af oförskämndhet, om jag nu skulle komma och fordra, att den nya fabrikationen skulle förbjudas därför, att den skadar min äldre fabrikation. Sådant kan jag åtminstone icke göra mig saker till, och jag undrar, huru herrar fabrikanter af smör med gødt samvete kunna fordra, att fabrikation af margarin skall förbjudas inom landet. Detta har varit hufvudsakliga anledningen, hvarför jag icke kunnat biträda Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande, utan yrkar bifall till Första Kammarens tillfälliga utskotts hemställan.

Herr Tamm, Hugo: I min ungdom frapperades jag mycket af det »stora snilledrag», som Alexander den Store utförde, då han med ett svärd sönderhög den Gordiska knuten och sålunda löste frågan. Vid äldre år kan jag icke neka, att denna händelse för mig framträder i en annan belysning; den visar nemligen, att han var en stark, men ingalunda att han var en qvick karl, ty då hade han upplöst i stället för sönderhuggit knuten. — Andra Kammarens beslut i margarinfrågan synes mig hafva en ganska stor likhet med Alexander den Stores beteende.

När jag ser på, huru detta förslag uppkommit, förefans tydligen vid Riksdagens början ingen tanke på ett sådant förbud som det nu föreslagna; de motioner, som voro väckta, tydde endast på ett ordnande af margarinfrågan. Det är således senare tillkomna omständigheter, som framkallat det samma. Bland dessa omständigheter tror jag, att man i första rummet får ställa det upprop, om jag så får kalla det, som utgått från en person, hvilken förut blifvit här citerad, nemligen herr Nathorst. Jag vill, i afseende på hans framställning i denna sak, till mina kamrater såsom jordbrukare framställa den frågan, huru vida de kunna sätta något större vitsord till hvad han yttrat, då i den sista artikeln rörande denna fråga förekom ett sådant yttrande som detta: »fjerdingarne kunna icke öppnas utan att skadas». Vi veta ju alla, att hvarje fjerdning, som skickas ut och som går igenom händerna på våra köpmän i Malnö och Göteborg, sönderslås för att de skola kunna bedöma huru vida det är prima, sekunda eller tertia smör. Ett

sådant uttalande kommer mig åtminstone att rygga tillbaka för honom såsom auktoritet.

Det är vidare klart att en sådan åtgärd, som denna, skall vinna genklang bland de personer, hvilka såsom mellanhänder begagnas vid smörfärdningen. För dem medför margarintillverkningen en ekonomisk förlust, dels riskera de att mindre kvantiteter smör komma att gå genom deras händer, och dels faller på dem besväret att låta undersöka dessa fjerdingar. Det torde därför vara ganska naturligt, att dessa instämman uti det rop, som nu blifvit höjdt emot margarintillverkningen. Redan denna hastigt påkommande rörelse i frågan gör mig något betänksam att nu sluta mig till den samma. Jag tror det är farligt att under intrycket af en plötslig och våldsam rörelse fatta sitt beslut i alla frågor, äfven i denna.

Jag vill alldeles icke i denna fråga röra vid det sanitära och icke heller vid de af andra berörda synpunkterna, utan jag skall endast söka framställa den uppfattning, hvilken jag, såsom smörproducent, har om den ekonomiska sidan för oss jordbrukare af denna fråga. När jag säger oss, vill jag icke henita mina exempel från andra länder, som vi lätt göra, utan jag skall utgå från speciellt svenska förhållanden.

I det fallet vill jag först framställa den frågan, huru vida icke vi, såsom jordbrukarne i allmänhet, i denna stund hafva ett ganska stort bekymmer, hvar vi skola kunna finna någon lämplig afsättning för våra ladugårdsprodukter. Är det under sådana förhållanden skäl att vi drifva fram vår ladugårdshandtering i en ensidig riktning? Är det icke nödvändigare för oss att vi söka så många utvägar som möjligt för att afsätta vår mjölk? En sådan utväg finnes, enligt mitt förmenande, uti margarintillverkningen. Jag vill nämna en annan, som jag med glädje hört omtalas under dessa dagar och på hvilken man nyligen tagit patent. Förslaget är nemligen, att ostämnet i vår skummjölk skulle kunna tillsättas oljekakor, hvilket efter analys skulle öka dessas värde i afseende på ägghvita till i banko mot förut. På samma gång har uppfinnaren trots sig finna råd för vasslans användande. Det är på sådana vägar, som jag tror att vi måste söka åstadkomma en så mångsidig och efter olika lokala förhållanden lämpad afsättning för våra produkter som det är möjligt.

Hvad nu smöret särskildt angår, är jag öfvertygad om, att det, som af en talare yttrades, att smör skulle komma att falla, innebär en sanming med modifikation. Jag tror, att, i den mån som margarinen tränger fram, de bättre och säkrare märkena blifva mer eftersökta bland köpare på exportorterna. De komma att söka efter sådana märken, på hvilkas godhet och äkthet de icke behöfva tvifla och angående hvilka de äro öfvertygade om, att någon förfälskning icke föreligger. Sådana märken komma att vinna en allt större och säkrare afsättning. Hvad sekunda-smöret beträffar, drager jag mig för att genom sådana åtgärder som den föreslagna befordra fortvaron af detta smör. Vid talet härom kommer jag in på speciellt svenska förhållanden. Det går mycket lätt uti Danmark, med dess förhållanden, och uti Sverige på stora egendomar, der mjölken är homogen och der jag har en bestämmd utfodring och en ordnad skötsel af kreaturen, att producera en jemn vara, af hvilken jag kan bereda mig prima smör. Men i vårt

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)

Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.

(Forts.)

land finnas på många orter smärre jordbrukare, som måste förena sig om att leverera mjölken till mindre mejerier, hvarest svårighet då uppstår att få en likartad och god mjölk, hvarför det är hardt när omöjligt att producera prima smör. Kan man nu gifva dem en lättnad i sin afsättning, vare sig genom margarin, genom osttillverkning eller andra sätt, tror jag att den är väl funnen och icke bör stäffas. Hvad särskildt margarintillverkningen angår, är det gifvet, att med sådana naturförhållanden, som äro rådande hos oss, och der många af de smärre jordbrukarne icke äro i tillfälle att leverera sin mjölk åt något håll, de äro hänvisade till antingen uppödande af ungdjur eller ock till gödning af kreatur. De gödningsföremål, som hos oss förekomma, äro ännu icke likartade med de engelska, hvilka äro unga och feta djur, och der vi veta att hela näringen uppgår i en öfvervägande riklighet på kött. Vår egentliga gödning sker med äldre kreatur, så väl oxar som kor, och då resulterar gödningen icke så mycket i bildande af köttmassor som icke mera uti frambringandet af talg och sådana ämnen, som just för margarintillverkningen äro lämpliga och hvilka i närvarande stund från Stockholm skickas öfver till Norge för att beredas till margarinsmör. Jag anser därför att margarintillverkningen kan bereda våra jordbrukare här i Sverige, sådan som ställningen nu är, ökade tillfällen till afsättning, som det derfor är farligt att förqväfva.

Hvad angår att vår utländska marknad skulle gagnas genom ett sådant exportförbud, hyser jag derom mina tvifvel. Det skulle vara derfor att mellanhänderna helt enkelt skulle kunna säga: »detta är svenskt smör». Så går det dock icke till, utan mellanhänderna sälja smöret till England, der det till sist uti kallare och butiker uppställas alldeles så som det anländer i fjerdingarna. Tro herrarne, att konsumenter frågar, om den fjerdingen är från Sverige eller icke. Nej, han fäster sig endast vid hvad han ser och vid det förtroende han har till sin säljare — och denne åter skaffar sig sina varor ej efter våra lagbud utan från det håll, der han får god vara för bästa pris. — *Det är på varans godhet, ej på lagbestämmelser som vår afsättning måste grundas.*

Som jag icke tror att det för vårt land och för vår jordbruksnäring kan vara en fördel att bifalla ett sådant förbud, som Andra Kammaren nu beslutat, får jag för min del anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Då diskussionen redan räckt ganska länge, och då jag, såsom icke fackman, ej har något i sak att tillägga, vill jag endast tillkännagifva att, då jag på det lifligaste behjertar vigten af från regeringens sida allt göres, som verkligen kan befrämja vår vigtiga smörexport på utlandet, jag för min del är beredd att i det väsentliga acceptera det förslag till ändring i och tillägg till vår nu gällande margarinlagstiftning, som Första Kammarens tillfälliga utskott här tillstyrkt; jag skulle till och med i vissa delar kunna gå ännu längre. Men skulle åter kammaren antaga herr Nyströms förslag, och Riksdagen sålunda uttala sig för en lagstiftning om importförbud och tillverkningsförbud i fråga om margarin, hvilken

lagstiftning, mig veterligen, icke numera fins i något annat land, och som, der den, såsom t. ex. i Amerika, varit antagen, sedermera måst öfvergifvas, så föreställer jag mig att en sådan lagstiftningsåtgärd hos oss nödvändigt bör föregås af en lugn, noggrann och sakkunnig utredning, som å ena sidan skulle visa, att den påyrkade lagen verkligen skulle medföra det gagn för vår smörexport, som från det ena hållet framhållits, och å den andra sidan äfven ådagalägga, att den icke skulle medföra de olägenheter, som från det motsatta hållet uppgifvits.

*Ang. förbud
mot införsel
af konstgjordt
smör m. m.
(Forts.)*

Jag anser mig vidare böra fästa uppmärksamheten derpå, *dels* att det torde vara ovisst, huru vida icke nu gällande mellanrikslag lägger hinder i vägen för ett importförbuds tillämpning gent emot Norge, och att således ett sådant förbud icke torde kunna tillämpas förr än ändringar i denna lag åstadkommits; *dels ock* att, derest ett tillverkningsförbud skulle ifrågakomma, det torde vara nödvändigt att Riksdagen ställer till Kongl. Maj:ts disposition medel för expropriation af de margarinfabriker, som redan finnas, och hvilka, då de på fullt laglig väg tillkommit, icke lära kunna förbjudas att fortsätta sin tillverkning, med mindre än att ersättning varder dem beredd.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på den nu föredragna punkten yrkats *dels* bifall till hvad utskottet deri hemställt, *dels ock*, af grefve *Barnekow*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Nyström* med flere begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 1 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40;

Nej — 41.

*Ifrågasatt
undersökning
af smör, som
införes till
riket.*

2 punkten.

Herr Nyström: Jag yrkar bifall till Andra Kammarens beslut i denna punkt.

Herr Gahn: Då det i utskottets betänkande är tydligt visadt, att ett stadgande i öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut skulle vara detsamma som ett importförbud för natursmör, så anser jag endast detta vara ett tillräckligt skäl för att afslå Andra Kammarens beslut, och får på denna grund anhålla om bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Björnstjerna: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, huru hårdt det skulle vara för importörerna af smör från Finland, om ett sådant stadgande, som i den nu föreslagna punkten föreslås, verkligen skulle komma i tillämpning. Enligt nu gällande förordning angående kontroll å handel med konstsmör är taxan å undersökningar af margarin sålunda faststeld, att för ett enkelt prof skall betalas 12 kronor, för två prof 20 kronor och för de prof, som göras derutöfver, skall betalas 5 kronor för hvarje. Om också denna taxa i fråga om natursmöret blefve mycket nedsatt, skulle den i alla fall tillintetgöra hela smörimporten hit från Finland, hvilken import likväl, efter hvad jag hört sägas, i Norrland är af mycket stort behof påkallad.

För min del kan jag icke annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare derpå att, såsom herr *Nyström* föreslagit, kammaren skulle, med afslag å utskottets hemställan, biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Nyström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition, så lydande:

Den, som bifaller 2 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 34.

3 punkten.

Herr Nyström: Jag yrkar bifall till Andra Kammarens beslut.

*Ifrågasatt
förbud emot
tillverkning
inom riket af
margarin.*

Herr Björnstjerna: Mot denna punkt hafva de flesta anmärkingar under diskussionen blifvit gjorda, ty om den nu antoges, skulle den leda oss in på den nya vägen att införa förbud mot tillverkning af en i och för sig nyttig vara, och något sådant hoppas jag, att Första Kammaren icke måtte bifalla.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lundin: Jag yrkar bifall till Andra Kammarens beslut.

Herr Forssman: Då jag icke med min röst kunnat bidra till kammarens beslut rörande första punkten, hvilket beslut jag, för min del, beklagar, så kan jag icke heller nu förena mig med dem, som yrkat bifall till denna punkt. Jag anser det vara ännu orimligare att förbjuda personer att använda ett råmaterial, tillverkad kanske af dem själfva, för en så oskyldig operation som att blanda fett och skummjölk för att bereda smör.

På samma gång jag således begagnar detta tillfälle att fritaga mig från allt ansvar för det först fattade beslutet om förbud mot införsel af konstgjordt smör, yrkar jag bifall till utskottets förslag i nu föredragna punkt.

Herr Wieselgren: För icke många år sedan, om jag icke miss-tager mig, inlemnade något hundra tusental svenska medborgare till Kongl. Maj:ten en petition om utfärdande af förbud mot tillverkning inom landet af en vara, hvilken, hvarhelst den brukats, af århundradens erfarenhet visats åstadkomma fattigdom, sjukdomar, elände och brott, och som väl, om någon, tecknat mycket dystra blad i mensklighetens historia. Denna petition gälde nemligen förbud mot tillverkning af bränvin. Det var icke första gången denna fråga var bragt på tal i Sverige, ty sådana framställningar hade förut skett och till och med bifallits. Men i vår tid, med den uppfattning man nu har om de ekonomiska förhållandena, finnas till och med ganska många deciderade nykterhetsvänner, som säga, att denna fråga icke är tidsenlig och att den icke mera bör komma på tal, och ehuru det fins ett stort antal sedlighetsifrande medborgare i Sverige, som icke förlorat hoppet att den tid å nyo skall komma, då man kunde bringa ett sådant förbud till stånd, så fins dock ingen, som icke anser, att frågan om bränvinsförbud ännu måste förläggas till en mer eller mindre långt aflägsen framtid.

Här vill man emellertid nu rigta ett förbud mot tillverkningen af en vara, som från sakkunnigt och tillförlitligt håll förklarats vara sund, nyttig och på grund af sitt billiga pris i synnerhet för de mindre hemdelade klasserna väl afpassad. Jag har svårt att tro, att Första Kammaren i detta fall skall vilja bestämma sig för en förbudslagstiftning. Om likväl så skulle ske, har åtminstone jag svårt att förstå, huru kammaren skulle kunna svara nej på frågan om förbud mot

Ifrågasatt förbud^{emot} tillverkning inom riket af margarin. bränvinstillverkning, hvilken fråga då ovilkorligen och på mycket bättre och starkare skäl än de i fråga om margarintillverkningen framförda inom kort torde komma att bringas inför den svenska Riksdagen.

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet för att förklara, att jag förenar mig med herr Forssman i den åsigt han, rörande denna tredje punkt, nyss uttalade, nemligen den, att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af förbud emot tillverkning inom riket af margarin eller konstgjordt smör.

Jag anser nemligen, att, om vi, tullskyddsvänner, skulle biträda ett sådant beslut, vi derigenom skulle göra våra bemödanden att skydda de svenska näringarna förhatliga, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmannen enligt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och sedan derpå att, på sätt herr *Nyström* föreslagit, kammaren skulle, med afslag å utskottets hemställan, biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 3 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40;

Nej — 35.

4 punkten.

Bifölls; och skulle jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Föredrogs å nyo Andra Kammarens den 7 och 8 i denna månad bordlagda protokollsutdrag n:o 248, med anmälan att nämnde kam-

mare vid behandling af Första Kammarens protokollsutdrag n:o 208, innefattande delgifning af denna kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen den 7 december 1883 i fråga om lösen för gravationsbevis, icke biträdt Första Kammarens utan vidhållit sitt förra beslut i ämnet, vid hvilket förhållande jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen ärendet till Första Kammaren återlemnats till förnyad ompröfning.

På gjord proposition vidblef Första Kammaren sitt i ämnet förut fattade beslut.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 9,55 e. m.

In fidei

A. von Krusenstjerna.
